

AZ ORSZÁGBIRÓI
ÉRTEKEZLET
JAVASLATAI

A TÖRVÉNYKEZÉS TÁRGYÁBAN.

ORSZÁGGYÜLÉSILEG AJÁNLYA 1861. JUNIUSBAN.

Negyedik — árvaligyi rendeletekkel bővített —
kiadás.

PEST,
KIADJA LAMPEL RÓBERT.
1869.

Az országbirói értekezéslet által

javaslatba hozott

ideiglenes törvénykezési szabályok.

Hogy a hazai törvények, a közhitel megrendítése, a magán jogviszonyok sérelme s a törvénykezés fennakadása nélkül, ismét életbe léphessenek s egyuttal a kor igényeinek s az átalakult viszonyok szükségének is megfeleljenek: addig is, a míg az alkotmányos törvényhozás a codificatio rendszeres művét befejezhethné, az országbirói tanácskozmány által megállapított és a hazai bíróságok részére az átmeneti időszakban zsinórmértékül szolgálendő következő ideiglenes intézkedések hozatnak javaslatba.

I.

POLGÁRI MAGÁNJOG.

a) ANYAGI RÉSZ.

1. §. A magyar polgári anyagi magán-törvények visszaállíttatnak, de a közhitel a jogfolytonosság és a helyzet szükségai által igényelt következő pótlásokkal.

Öröklési rend.

2. §. Az ösiség tárgyában 1852-iki november 29-én kibocsátott patens mindazon rende-

tei, melyek az öröklésre vonatkoznak, megszüntetvén, ezek helyébe a magyar öröklési elvekkel megegyező, mindazonáltal az ösiség eltörléséről szóló 1848-ik 15-ik törvénycikkhez idomított alábbi szabályok léptetnek életbe.

3. §. A királyi adományos és nem adományos, a fi- és leányági javak, és az ezekből származható jogviszonyok közti különbség, úgy a leányi negyed- és hajadoni jog, mint a fiágiság kifolyása az 1848. 15-ik törvénycikk szellemében megszünteknek tekintendők.

A hitbizottmányi intézvény azonban, a vele kapcsolatos hajadoni joggal együtt, érintetlenül hagyatik.

4. §. A javakra nézve élők közt tett szerződéseket az örökösök a javak természetéből vont keresettel meg nem támadhatják ugyan, de tékozlás eseteiben az egyenes leszármazó örökösök, ezek nem-létében pedig az életben levő szülők, törvényes osztályrészüket (lègitima) zárlat által biztosíthatják.

Az ajándékozási jog szintén a leszármazó egyenes örökösök, és ha ezek nem volnának, az életben levő szülők törvényes osztályrésze által van korlátolva.

A végrendelet külső kellékei.

5. §. A végrendelet és fiókvégrendelet külső kellékei tekintetében a magyar törvény-

ben, statutumokban s törvényes gyakorlaton alapuló különböző szabályok, polgári állásra való tekintet nélkül egyforma hatálylyal bírnak s a nemesek végrendeletei azért, hogy a nemnemésekre nézve fenállott szabályok szerint alkotvák, és viszont, külkellékek hiányából nem érvényteleníthetők.

6. §. Az oly végrendeletek, melyek a magyar törvény életbeléptétől számítandó fél év alatt elhaló örökhagyóktól származnak, külső kelléknek szempontjából, az eddig fenállott osztrák törvények szabályai szerint is érvényesen alkothatók.

Végrendelkezési jog.

7. §. A végrendelkezési jog leszármazó egyenes örökös és szülők nem léteben, minden öröklött és szerzeményi vagyona kiterjed; ha azonban leszármazó egyenes örökösök, vagy életben levő szülők vannak, a végrendelet ezek törvényes osztályrészét nem érintheti.

E törvényes osztályrész felét teszi annak, a mit a leszármazó örökösök és örökhagyó után ennek végrendelet nélküli halála esetén öröklénének. A végrendelet tehát erre nézve semmis, a leszármazó egyenes örökösök, ezek nem léteben pedig az életben levő szülők, ezen felerésznek kiegészítését követelhetik.

E szabály alól csak az I. R. 52- és 53-ik

cziméiben foglalt esetek képeznek a kítágadhatásra nézve kivételt.

8. §. A 7-ik §-ban érintett kiegészítésnek ajándékozás eseteiben is helye van, (4. §.) ha a leszármazó egyenes örökösök, ezek nem léteben pedig az életben levő szülők bebizonyíthatják, hogy az örökhagyónak tiszta hagyatéka az ajándékozáskor volt érték felénél kevesebb, mely esetben e hiányt a megajándékozott pótolni tartozik.

Végrendelet nélküli öröklés.

9. §. Végrendelet nem léteben az örökhagyónak minden vagyona a tőle leszármazó törvényes gyermekekre száll, és ha ezek közül egyik vagy másik már nem élne, de törvényes maradékokat hagyott volna hátra, a reájutandott osztályrészt ezek öröklik: vagyis az első izen levők fejenként, a többi izbeliek pedig törzsönként öröklenek.

10. §. Leszármazók hiányában az apa és anya hivatvák öröklésre, mindenképpen azon érték erejéig, mely tőlük vagy águktól akár végrendelet folytán, akár anélkül, az örökhagyóra hárult; az apai ágról származott vagyon az apára, az anyai ágról eredt vagyon pedig az anyára szállván vissza.

Ha a hagyatékban azon vagyon, mely az örökhagyóra az apai és anyai ágról szállott, ki nem kerülne: az apa és anyaa hagyatékön

azon érték arányában osztoznak a mely tőlük, vagy águktól az örökhagyóra származott.

Ellenben, ha a hagyatéknál túlhaladná azon értéket, a mely az örökhagyóra, az apai és anyai ágról került: ezen szerzemény a hitvestársra száll, ennek nem léteben pedig az apa és anya közt két egyenlő részre oszlik.

11. §. Ha az apa vagy anya vagy közölők már egyik sem élne: a magyar törvények értelmében az apát az apai, és anyát az anyai ágon leszarmazott oldalrokonok képviselik.

12. §. Sem szülők, sem tőlük leszarmazott oldalrokonok nem lévén: az öregapát és öreganyát s illetőleg az ezektől leszarmazott oldalrokonokat, és ha ezek sem volnának életben: az ősapát és ősanját, s illetőleg a tőlük leszarmazott oldalrokonokat, s így sorba a további felmenőket s illetőleg az ezektől leszarmazott oldalrokonokat illeti az öröklés ugyanazon elvek szerint, melyek a 9, 10. és 11. §§-okban megállapítvák.

Közszerzeményi jog.

13. §. A házasság alatti közszerzeményekrenézve a korábbi magyar törvények határozatai változást nem szenvednek.

Hitvestársi öröklés (successio conjugalis.)

14. §. Hitvestársi öröklésnek a magyar törvény szerint helye van:

a) a szerzeményi javakban, ha leszármazó egyenes örökösök nincsenek ;

b) az öröklött javakra nézve, ha sem leszármazó, sem felmenő, sem oldalagos örökösök nem léteznek.

Özvegyi öröklés (successio vidualis).

15. §. Az özvegyi öröklést szabályozó magyar törvények változatlanul fennmaradnak.

Özvegyi jog (jus viduale.)

16. §. Az özvegyi jog tekintetében a magyar törvények rendeletei újra hatályba lépnek ; azonban e jog megszorítását csak a leszármazó egyenes örökösök követelhetik.

17. §. A 14., 15 és 16. §§-ban foglalt hitvestársi öröklésre, s özvegyi öröklésre, s özvegyi jogra nézve — jászkún kerületekben fenállott szabályok ott jövőre is zsinormértékül fognak szolgálni ; egyéb tekintetben mindazonát az itt szabályzott öröklési rend a jászkún kerületekre is kihat.

A szent korona öröklése.

18. §. A szent korona ügyvédének öröklése ott, hol sem törvényes, sem végrendeleti örökösök nem léteznek, minden vagyonra különbség nélkül kiterjed.

Vegyes intézkedések.

19. §. Az eddigi osztrák törvények vagy rendeletek alapján keletkezett vagy elenyészett öröklési vagy özvegyi jogok, ugy szintén az 1852. november 29-én kelt ösiségi patens 5. és 6. §§. értelmében letett eddigi végrendeleteknek hatálya érintetlenül hagyatván, a jelen intézkedéseknek visszaható erejük nincs. Egyébiránt a végrendelkezési és öröklési jog a most érintett ösiségi patens 5. és 6. §§-aiban foglalt eseteket kivéve az örökhagyó halálakor fenálló törvények szerint ítélendő meg.

20. §. Az 1852-ik november 29-iki patens többi részei az országgyűlés intézkedéseig ideiglenesen fennmaradnak; azonban mindazon helyein, hol az 1852. september 16-án kelt cs. kir. igazságügyi ministeri rendelettel életbeléptetett polgári perrendtartásra vagy más eljárási-rendeletekre hivatkozás történik, az egyidejűleg visszaállított itt alább következő magyar alaki törvények értendőek.

21. §. Szintugy fentartatnak ideiglenesen az országgyűlés intézkedéseig az ausztriai polgári törvénykönyv. mind azon rendeletei is, melyek az 1855-ik december 15-ki telekkönyvi rendelettel kapcsolatban állván, a telekkönyvek tárgyát képező valamely dolgok szerzése vagy ideiglenítése módjait meghatározzák.

22. §. A vallás különféleségéből kifolyó,

ausztriai törvények uralma alatt bővített polgári magánjogok jelen állapotukban meghagyatnak.

23. §. Végre kijelentetik, miszerint az ész szüleményei is oly tulajdontképeznek, mely a törvény ótalma alatt áll.

a) ALAKI RÉSZ.

I. FEJEZET.

A bíróságok szervezése.

A volt magyar bíróságok visszaállítatnak, nevezetesen:

24. §. A rendezett tanácschal nem bíró községekben a helybeli bírónak két előljáró közbejöttével az 183²/₆. 20-ik t. cz. értelmébeni bírósága.

25. §. Szabad királyi és rendezett tanácschal bíró városokban:

a) a bírónak két tanácsbeli, közbejöttéveli bírósága;

b) a városi tanács, illetőleg városi törvényszék.

26. §. A jász-kún — hajduvárosok — és a 16 szepesi városok kerületeiben az 1848-ik évig fenállott bíróságok.

27. §. Megyékben:

a) a szolgabíró esküdtársával;

b) az alispán, kihez a szolgabíró és esküdt mint bírótársak járulnak;

c) a megyei törvényszékek, melyekre nézve az állandóság eszméjét már az 1840. 22. tcz. 6. §-a és az 1848. 11. tcz. kimondák, s a melyeknek állandósítását jelenleg, a telekkönyvi intézvény természete és a megváltozott viszonyokhoz idomított törvénykezési rendszermulhatlanszükséggésztik. Noha ezeknél a birói határozatok jogérvényességére megkivántató tagok számának meghatározását már a törvényszékek egyenlősítése is kívánatossá tenné; de mivel az ilyszerü intézkedés a megyei autonomia jogköréhez tartozik, s ebben a megyék csak törvényhozás útján lennének korlátozhatók: ennél fogva a törvényszéki tagok számának maximuma nem állapittatik meg ugyan, de az igazságszolgáltatás érdekében szükségesnek találattatik, miszerint a megye törvényszékeknél, jogérvényes birói határozat hozatalához, az illető alispán vagy helyettesének elnöklete alatt, legalább négy törvénytudó és állandó tag járuljon.

Hasonló okokból a városi tanácsoknál legalább három törvénytudó és állandó birói tag közreműködése szükséges.

28. §. Az 1848-ig fenállott váltótörvényszékek és kerületi táblák törvényszerű helyeiken és területeikkel.

29. §. Végre a királyi kuria — és pedig a királyi tábla egyuttal mint első folyamodásu

biróság is mindazon perekben, a melyek a törvények szerint korábban is ide tartoztak, a mennyiben ezek későbbi törvények által meg nem szüntetvék.

A hétszemélyes tábla egyedül mint főlebbviteli legfőbb bíróság, az ügyek szaporodása által igényelt azon módosítással: hogy mint eddig a váltó- ügy ezentúl a fenyítő és urbéri ügyek is külön szakosztályokban legyenek elintézhetőek; magában értetvén, hogy mindegyik szakosztálynak, a törvény által meghatározott számú tagokból kell állnia.

II. FEJEZET.

Bírói illetőség.

a) Személyes keresetekben.

30. §. Személyes keresetek a bíróság illetőségét, mennyire az adós levélben vagy szerződésben a kötelezettség teljesítésére bizonyos hely, vagy az ügy eldöntésére bizonyos bíróság kikötve nincsen, a perben álló alperes rendes lakhelye vagy állandó szállása szabályozza.

31. §. Oly alperes, ki valamely ingatlan vagyonnal bír, habár rendes lakását másutt tartaná is azon bíróság elé is megidézhető, melynek területében ezen ingatlan vagyon fekszik.

32. §. Ha ugyanazon perben több alperes áll: a felperesi keresetlevélben első helyen megnevezett alperesnek személyes bírósága a többi alperesre is kiterjedt.

33. §. Megyékben a személyes keresetek fölött, ha ezek sommás szóbeli eljárás alá tartoznak, 12 és illetőleg 60 frt erejéig a községi bíró, azontúl a járásbeli perek fölött pedig, a mennyire azok törvény szerint a királyi vagy kerületi tábla elé nem tartoznak, a megyei állandó törvényszék ítél.

b) *Birtok-perekben.*

34. §. Ingatlan vagyona irányzott keresetek azon birtok bíróságához tartoznak, a melynek hatósága alatt a keresetbe vont ingatlan vagyon fekszik.

35. §. A birtok bíróságát a megyékben az 1848. IX. és XI. törv. cikk alapján, figyelembe különösen a telekkönyvi intézvényre is, a megyei törvényszék gyakorolja.

c) *Városi bíróság.*

36. §. Szab. kir. városokban és rendezett tanácsu mezővárosokban a sommás szóbeli perek bírója a bíró, két tanácsos hozzájárulásával; — a rendes perekben pedig a városi törvényszék. A városi tanácsnak s illetőleg a városi bírónak illetősége kihat a város határában le-

tező minden egyénre és javakra különbség nélkül ; egyedüli kivétel alá csak a megyék székházai esnek.

d) *A jász- és kún kerületek bíróságai.*

37. §. Jász- és kún kerületekben, ugy nem különben a hajdú s 16 szepesi város kerületeiben, mind a személyes, mind a birtok-bíró-ságot első folyamodásilag azon hatóságok veszik át, a melyek azt 1848-ig gyakorolták.

e) *A kerületi táblák illetősége.*

38. §. A kerületi táblák illetősége a csődperekre nézve a csődtörvények iránti intézkedések közt fordulván elő, egyéb keresetekre nézve az, az 1848-ki állapotba állittatik vissza, kivételével az ösiség eltörlése folytán megszűnt kereseteknek.

Ezen illetőség a jogegyenlőség elvéhez képest a nem nemesi személyekre és javakra is kiterjed ; azonban a sz. kir. és rendezett tanácsú városok hatósága alá eső egyének és javak ide nem tartoznak.

f) *Katonák fölötti bíráskodás.*

39. §. Az itt megállapított birói illetőség alól az 1848. XXIII. törv. czikk szellemében csak a valóságos hadi szolgálatban álló kato-

nák, s ezek is egyedül csak a személyes keresetekre nézve alkotnak kivételt.

g) *Alispáni illetőség.*

40. §. Ámbár az alispánok, mint az állandó rendes törvényszékek elnökei, folytonos elfoglaltságuk miatt önálló birói eljárásra alig lesznek képesek: mindemellett a törvényhozás intézkedéséig, azoknak birói illetősége az arányosítási és urbéri pereken felül, az 1802. 13. tczk. által hozzájuk utasított határjárasi, — és az 1802. 22. s 1807. 13. tczk. által rájuk bízott rövid visszahelyezési keresetekre nézve, meghagyatik.

Ezen utóbbi visszahelyezési keresetek illetősége azonban, tekintve, hogy azok természetüknél fogva halasztást nem szenvedhetnek, a megyei két alispán pedig a törvényszékek állandósítása mellett azokat mint gyakrabban előfordulókat, kellő gyorsasággal alig végezhetnék: az 1848. IX. törv. czikk útmutatásához képest a szolgabirói bíróságra is kiterjesztetik. Minélfogva felperes félnek a visszahelyezési keresetet akár az alispánok valamelyikénél, akár pedig a szolgabirónál benyújtania szabad-ságában álland. Szabad királyi és rendezett tanácsú városokban a visszahelyezési ügyek az 1848. előtti mód szerint intézendők el.

h) *Főlebbviteli bíróságok.*

41. §. Sommás szóbeli perekben a birtokon

kivüli főlebbvitelre nézve az 1848-ig főnállott törvények változatlanul hagyatnak.

Rendes szóbeli és rendes írásbeli keresetekben a főlebbvitel a megyei és városi törvényszékektől a királyi táblához és innen a hétszemélyes táblához, — az alispáni bíróságtól a megyei törvényszékhez, innen a királyi és hétszemélyes táblához. — a jászkún, hajdu és 16. szepesi városi kerületek első folyamodású bíróságaitól a hármass kerületi illetőleg kerületi törvényszékhez, s onnan a királyi Curiához történik.

i) *Biróküldés (delegatio).*

42. §. Minden olyas esetekben, melyekben az illetékes bíróság a birói hivatal gyakorlatában bármi tekintetnél fogva gátolva van, vagy a bíróküldés bármi oknál fogva czélszerűnek vagy kívánatosnak mutatkozik, az illető felek s az illető bíróságoknak is meghallgatása mellett, a bíróküldés jogát a hétszemélyes tábla gyakorlandja.

III. FEJEZET.

Az eljárás nemel.

43. §. A polgári peres ügyekre nézve három különböző eljárás állapittatik meg:

a) a *sommás szóbeli* eljárás az 1832/6. 20., és 1840. 11-ik törvényczikk alapján;

b) a *rendes szóbeli* eljárás az 1840. 15-ik t. cz. II. részének 7. fejezete szerint;

c) kivételes esetekben a *rendes írásbeli* eljárás az 1840. 22. törvényczikk által szabályozott csődperek alakjában.

44. §. A sommás szóbeli eljárás jogkörét az 1832/6. 20. és 1840. 11. törvényczikk szabályozzák.

45. §. Rendes szóbeli eljárás alá tartoznak szabály szerint minden egyéb ügyek, minden esetben pedig oly adóssági keresetek, melyek a követelés mennyiségénél fogva s az önkéntes alávetés hiánya miatt a sommás szóbeli eljárás jogkörét túlhaladják.

46. §. Kivételt ez általános szabály alól csak oly fontosabb esetek képeznek, melyek a tárgy érdekénél, vagy a fennforgó körülményeknél fogva rendes szóbeli úton alaposan meg nem vitathatók.

E kérdést, ha iránta a felek az első tárgyaláskor meg nem egyeznének, a bíróság végzés által dönti el, mely ellen külön felfolyamodásnak nincs helye.

Az ily kivételes perek rendes írásbeli eljárás szerint kezeltetnek.

IV. FEJEZET.

Sommás szóbeli perek.

47. §. Sommás-szóbeli perekben az eljárás

az 183²/₆. 20. és 1840. 11-ik t. cz. szerint történik a következő pótlásokkal.

48. §. A birói illetőség elleni kifogás a főkérdéssel együtt tárgyalandó, és ugyanazon ítéletben oldandó meg.

49. §. Az 1840. 15-ik t. cz. II. részének 143-dik §-a a sommás szóbeli eljárásra is kiterjesztetvén, birói parancsoknak semmi esetben és semmi alakban hely nem adatik.

50. §. A fölebbvitelnek és semmiségi panasznak sommás szóbeli perekben csak birtokon kívül levén helye, ez a végrehajtást s általában az odaitélt jogok birtokbavételének eszközését, — kivéve az alábbi 117. §. eseteit, — nem gátolja.

51. §. A birtokon kívüli fölebbvitel vagy a semmiségi panasz, az ítélet kihirdetése után azonnal szóval kijelentendő, s három nap alatt írásban is benyújtható.

52. §. A végrehajtás sommás szóbeli perekben az 183²/₆. 15-ik és az 1840. 15-ik t. cz. szerint történik, azon módosításokkal mindazonáltal, a melyek a végrehajtásra nézve általában alább megállapítvák.

53. §. Sommás szóbeli eljárás tárgyát képezik a bérleti és haszonbérleti szerződések felmondásából származó kérdések is, mind a szerződés lejártának, mind pedig a bérlemény megrongálásának, vagy a bérfizetés elmulasztásának indokából. A felmondás egyéb jogkövetkezményei azonban: mint a kártérítés, haszon-

bér stb., csak azon esetben tartoznak ezen eljárás alá ha a követelés menyisége és minősége, a sommás szóbeli eljárás körét, az 1832/6. 20. és 1840 11-ik t. cz. értelmében, túl nem haladja.

V. FEJEZET.

Rendes szóbeli perek.

54. §. Rendes szóbeli perekben az eljárás az 1840. 15. tcz. II. részének 7. fejezete szerint szabályoztatik azon különbséggel, hogy alperesnek a megjelenésre 30 napon, vagy ha a megyén kívül laknék, 45 napon azon esetben pedig, ha az országon kívül tartózkodnék, 60 napon túl nem terjedhető határidő szabandó; továbbá azon módosítással, hogy a felek vagy képviselőik szóváltásaikat sajátkezüleg is jegyzőkönyvbe igtathassák.

55. §. A birói illetőség elleni kifogásnak csak az első tárgyaláskor van helye, s e kifogás a főkérdéssel együttleg tárgyalandó s ugyanazon ítélet által döntendő el.

56. §. A bizonyítás módja, a birói határozatok, a perorvoslatok, perújítás, szünnapok és a kézbesítések iránti szabályok az alábbi 9. és 10. fejezetben foglalvák.

57. §. A végrehajtás ugy mint a sommás szóbeli perekben az 1832/6. 15. és az 1840. 15. t. cz. nyomán, azonban az alábbi 11. fejezetben foglalt módosítások szerint, eszközöltetik.

VI. FEJEZET.

Rendes írásbeli perek.

58. §. Ha felperes rendes szóbeli pert kezdett, s alperes azt a rendes írásbeli útjára áttétetni kívánja, tartozik eme kérelmét az első tárgyaláskor kijelenteni. Későbbi kérelem tekintetbe nem jöhet.

59. §. A bíróság azon végzésében mely által az ügyet rendes írásbeli eljárásra utalta, a felperesi keresetlevél első példányát csatolmányaival együtt a bírósági percsomóba tétetni rendeli, egyuttal pedig meghagyja alperesnek, hogy elleniratát a végzés vételétől számítandó 30 nap alatt a bíróságnak benyujtsa.

60. §. Ha felperes már eredetileg rendes írásbeli pert indított: a keresetlevele a melléletekkel együtt két példányban tartozik benyújtani, melyek egyike a bírósági percsomóhoz jó, másika pedig alperesnek kézbesítendő.

61. §. Ha több alperes van, a bíróság percsomóhoz tartozó első kereseti példányon kívül, felperes minden alperes számára egy teljes példányt, saját maga számára pedig felzetet tartozik benyújtani.

62. §. Az alperesi ellenirat csatolmányaival együtt két példányban nyujtandó be, egy felzet kíséretében, melyen maga az alperes nyerend értesítést.

63. §. Ez elleniratban alperes tartozik egy a bíróság székhelyén lakó megbizottat kijelölni,

kinek a további periratok kézbesítendőök lesznek. Ha ezt elmulasztaná, részére s az ő költségére gondnok rendelendő.

64. §. Ha többen vannak alperesek, szabad választásuktól függ az elleníratot közösen, vagy külön-külön beadni annyi példányban és felzettel, mint fennebb a 61. §-ban megállapított. De mindenik tartozik, egy a bíróság székhelyén lakó megbizottat, további kézbesítések végett megnevezni mit ha elmulasztának : a kézbesítés azon alpereshez történik, a ki, vagy a kinek megbizottja a bíróság székhelyén lakik.

65. §. Ha ily megbizottat egyik alperes sem nevezne meg, úgy a további periratok egy e végre kinevezendő gondnoknak fognak kézbesítettetni.

66. §. Az alperesi ellenírat és illetőleg elleníratok kiadatnak hátíratos végzés mellett felperesnek, kik ezekre egy közös válasziratban felel.

67. §. A felperesi válaszra alperes, s illetőleg alperesek viszonzválaszt adnak.

68. §. Ha az alperesi viszonzválaszban új ténykörülmények, vagy új okiratok foglaltatnának, felperesnek, ha ez iránt 15 nap alatt folyamodnék, még egy végírat engedendő, melyre alperest viszont ellenvégírat illeti meg.

69. §. Mindezen periratokra nézve, a példányok és felzetek számának, a felekkeli közlésnek, s a határidőknek tekintetében, a kere-

setlevélre s illetőleg elleníratra nézve felállított szabályok alkalmazandók.

70. §. A fennebbi határidők a kézbesítést követő legközelebbi naptól fogva számítandók.

71. §. A kitűzött határidők elhálasztásának helye van:

- a) ha az ellenfél abba beleegyezett; —
- b) ha annak szükségét a folyamodó fél okadatolja.

Mindkét esetben azonban a halasztás iránt külön kell folyamodni egy példányban, mely a bírósági percsomóhoz jó, s annyi felzettel, hogy mind felperes, mind pedig alperesek arról külön értesíthetők legyenek.

72. §. Ha valamely perirat a kitűzött határidőre be nem adatott, az ellenfél ítéletért folyamodhatik (*submissio*); mely folyamodás felzetek által a perben álló felekkel is közlendő.

73. §. Oly perirat vagy halasztási kérelem, mely az ítélet iránti folyamodás után adatik be, többé tekintetbe nem jöhet, és a bírósági percsomóból kizárva marad.

74. §. A végső periratbeérkezte után, vagy ha valamely perirat a kiszabott határidőre be nem adatván, s felek egyike ítéletért, (*submissio*) folyamodott: a bíróság a per kérdései fellett azonnal ítélet, vagy a körülményekhez képest végzés által határoz, s ezen határozatát a felekkel közli.

75. §. Midőn a per a rendes szóbeli el-

járás útjáról, alperes kérelme következtében lön a rendes írásbeli eljárás útjára áttéve: a bírósági illetőség elleni kifogásnak többé helye nincs.

76. §. Ha ellenben a felperes már eredetileg rendes írásbeli pert kezdett, alperes a bíróság elleni kifogásait az ellenirat beadására szabott határidő első felében tartozik benyújtani. Ez esetben az illetőségi kérdés a rendes szóbeli eljárás útján lesz tárgyalandó, s külön végzés által eldöntendő, mely ellen a föllebbfolyamodás megengedtetik.

77. §. A bizonyítási mód, a birói határozatok, perorvoslatok, perujítás, szünnapok, és a kézbesítés szabályai, az alábbi 9. és 10. fejezetben vannak megállapítva.

78. §. A végrehajtásról az alábbi 11. fejezet rendelkezik.

VII. FEJEZET.

A beavatkozásról a rendes perek mindkét nemében.

78. §. Beavatkozásoknak rendes szóbeli perekben a tárgyalás befejeztéig; rendes írásbeli perekben pedig helye van mindaddig, amíg a végső perirat vagy ítélet iránti (submissio) folyamodás be nem nyújtott.

Ezentul a beavatkozó (ingerens) jogait már csak külön per útján érvényesítheti.

80. §. A beavatkozási keresetlevél csatolmányaival együtt annyi példányban s felzetben nyújtandó be, mint ez a főkeresetre nézve rendeltetett. Az első példány a főper iratcsomójához csatolandó.

81. §. A beavatkozási kereset minden esetben a rendes szóbeli eljárás szabályai szerint tárgyalatik.

82. §. Ha a beavatkozó jogát az ellenfél be ismeri, ugy a főper általuk továbbra közösen vezetendő.

Ellenkező esetben a beavatkozási per a főper folyamát nem gátolhatja ugyan, de a fölött a bíróság a főperben hozandó ítélet által együttleg határoz.

VIII. FEJEZET.

A szavatosságról a rendes perek mindkét nemében.

83. §. Felperesnek jogában áll a szavatost, jótállót vagy kezest ugyanazon perbe megidézni, melyet a közvetlen alperes ellen indított. De e jogával csak az alapkeresetlevélben élhet. Ezt elmulasztván, a szavatos elleni kereset külön perre tartozik.

84. §. Azon körülmény hogy a szavatos-

ság csak föltételes, nem állapít e szabály alól kivételt, hanem az ítéletben a szavatosság esetei és föltételei határozottan megállapítandók.

85. §. Ha ellenben alperes akarszavatosra hivatkozni, e jogát rendes szóbeli perekben az első tárgyalás alkalmával, azon esetben pedig, ha felperes már eredetileg rendes írásbeli pert indított volna, az elleniratok beadására szabott határidő első felében érvényesítheti azáltal, hogy az alkeresetlevelet annyi példányban és felzettel a főper bíróságához benyújtja, a mint ez a főkeresetre nézve előírva van. Az alkeresetlevél első példánya a főper iratcsomójába helyezendő.

86. §. Ezen kereset szintugy, mint a beavatkozási, minden esetben rendes szóbeli eljárás szerint tárgyalandó.

87. §. A szavatosnak jogában áll, a főper további folyamát az alperessel közösen vezetni. Ha azonban a szavatosságot tagadná, a szavatossági per a főper folyamát nem gátolhatja ugyan, de a bíróság e kérdést a főperrel együtt egy közös ítéletben oldja meg.

IX. FEJEZET.

Közös szabályok a rendes perek mindkét nemére nézve.

88. §. A bizonyítás módjára, a birói határozatokra, a perorvoslatokra, perujításra, szünnapokra és kézbesítésre nézve, a rendes pe-

rek mindkét nemében az 1840. 15. törvényczikk II. részének 8., 9., 10., 12., 13., 14., fejezetei és az 1844. 6. törvényczikk idevonatkozó határozatai szolgálnak zsinórmértékül a következő kiegészítésekkel.

89. §. Mindenik félnek joga van az ellenfél által felhozott okiratok eredeti példányait megtekinteni. Ha ezt az ellenfél bíróságon kívül megtagadná, a bíróság aziránt folyamodás következtében az eredetiek felmutatására határnapot tűz ki. A mely okirat ekkor sem mutattatnék fel, az többé az ítélelhozásnál figyelembe nem jöhetne; ellenben az aggályosoknak nyilvánított eredeti okiratok a bíróságnál lepecsételve megtartandók.

90. §. A felek az okiratok eredeti példányait a bíróságnál is előre letehetik, s erről az ellenfelet a periratban értesithetik. Ez esetben az okiratok felmutatása végetti kérelemnek nincs helye.

91. §. Oly okirat, melyre nézve az ellenfél a legközelebbi periratban kifogást nem tett, aggálytalannak s valódinak tekintendő.

92. §. A felek által kijelelt tanukat a bíróság végzés által rendeli be, vagy ha czélszerűbbnek találná, azok kihallgatását az illető törvényhatóság átküldő levél mellett, vagy két törvényszéki tag avagy a törvényes bizonyság kiküldése által eszközli. A tanuk kihallgatására kitüzendő határnap a bíróság belátásától függ.

93. §. A tanukhoz intézendő kérdő-ponto-

kon felül ezek bizonyítványait is bemellékelni, nem szükséges.

94. §. A tanuk kihallgatásán a perben álló felek jelen lehetnek, de mind a kérdőpontokat, mind pedig az ellenkérdéseket a felek írásban kötelesek beadni, s ezeket a tanuhoz csak a bíróság intézheti. A felek minden befolyástól, mely a tanuk önálló szabad vallomását gátolná, óvakodni tartoznak, s ha e szabályt megsértének, a bíróság által azonnal eltávolíthatók.

95. §. Ha valamely fél a tárgyalási határidőre meg nem jelenhetett, vagy a periratot a kitűzött határidőre be nem adhatta, ez ellen igazolási kérelemnek van helye 15 nap alatt azon időponttól számítva a melyben az akadály megszűnt. Ez igazolási kérelemre az első bíróság rendes szóbeli tárgyalást rendel s ennek folytán végzésileg határoz. Ha az újabb tárgyalás, vagy a perirat utólagos benyújthatása megtagadtatnék, ez ellen az illető fél folyamodás jogorvoslatával élhet, mely azonban a per további folyamatát meg nem akaszthatja.

96. §. Minden végzés, ítélet és határozat, a rendes perekben álló felekkel nem kibirdetés, hanem kézbesítés által közöltetik.

97. §. Az elmarasztó ítéletben a kötelezettség teljesítésére szabandó határidőszabály szerint 15 napban állapíttatik meg.

98. §. A felfolyamodásu végzések ellen szintugy, mint a föllebezvények az ítéletek ellen

15 nap alatt nyújtandók be az első bírósághoz két példányban. Ezek egyike a percsomóhoz jő másika pedig az ellenfélnek kiadatik. Ezen kívül tartozik a föllebbfolyamodó vagy föllebbező annyifölzetet benyújtani, hogy mind maga, mind pedig azon esetben, ha több külön érdekű ellenfelek volnának, ezek mindegyike a történt föllebbfolyamodásról, vagy föllebbezésről értesíthetők legyenek.

99. §. A felfolyamodás az ellenféllel csak egyszerüen közöltetik. Ellenben a föllebbezésre ennek jogában áll, ellenészrevételeit a kézbesítéstől számítandó 8 nap alatt két példányban s kellő szamu felzetekkel a bírósághoz benyújtani.

100. §. A felfolyamodás beérkeztevel az illető iratok azonnal, föllebvitel esetében pedig az ellen észrevételek beadására kitűzött 8 nap lejártával a föllebbviteli bírósághoz eredetiben felterjesztendők.

101. §. Az 1840 t. cz. II. részének 134. §-ában kijelelt eseteken kívül felfolyamodásnak azon végzések ellen sincs helye, melyek által tárgyalási határidő lön elrendelve.

102. §. Ha a föllebbviteli törvényszék az első bíróság határozatát helybenhagyta, az az ellenében közbevetett további felfolyamodás vagy föllebbezés a harmadbírósághoz, a végrehajtást s általában az odaitélt jog birtokba vételének eszközlését nem gátolja.

X. FEJEZET.

**Semmiségi esetek a perek mindannyi
nemére nézve.**

103. §. A semmiségi panaszok mindenkor az ügy elsőbiróságánál, azon határidők közében annyi példányban adandók be, melyek, s a mennyi a föllebbezés vagy föllebbfolyamodás benyújtására az illető ítélet vagy végzés természetéhez képest meghatározva vannak.

104. §. Semmiségi panasznak csak a lényeges formaságok megsértése szolgálhat alappul, különösen :

1-ör. Ha valamelyik féljogszerűleg idézve nem lévén, kellőképen nem képviseltetett.

2-or. Ha önképviselőre nem jogosított személy idéztetett, s ezen hiba utólag sem hozott helyre.

3-or. Ha a féltől az ügye — vagy védelme előadására szükséges elegendő idő megtagadtatott.

4-er. Ha a bíróság illetéktelen volt, a menyiben a felek az ellen a kellő kifogást megtették.

5-ször. Ha a bíró vagy bíróság valamelyik tagja személyes viszonyainál fogva érdekeltség vagy elfogultság alatt áll.

6-or. Ha a bíróság szabályszerűleg alakítva nem volt.

7-er. Ha a határozat a kérelmen túl terjeszkedett.

8-or. Ha a határozat érthetetlen, vagy a felek kérelmén kívül eső, tehát egyébről, mint a peres tárgyról intézkedett.

105. §. A per folyama alatt semmiségi panasznak helye nincs, hanem ez, a végítélet elleni fölebbezéssel összezsatolandó.

106 §. A semmisítési bíróságot minden fölebbviteli törvényszék, a hozzá fölebbvizsgálat végett fölterjesztett jogügyekben gyakorlandja, még pedig a mennyire az ügykérdés alapos megoldása szükségeli, s a tárgyalás folytatásától valószínűleg siker várathatik, hivatalból is megsemmisitheti vagy kiegészitheti az eljárást, ha mindjárt a felek semmiséget nem panaszoltak volna is.

107. §. Az elsőbíróság a kellő időben beérkezett semmiségi kérvényeket a fölebbezések és fölebbfolyamodásokra érvényes szabályok szerint elintézsén, fölterjesztő jelentésében a panasz valódisága iránt is nyilatkozni tartozik. Épen úgy járand el a fölebbviteli bíróság is ha a semmiségi panaszok annak ítélete, vagy végzése ellen irányozvák. Ezen jelentés a feleknek azok szóbeli kérelmére is hiteles másolatban kiadandó.

108. §. Az elkéssetten benyujtot semmiségi panaszok hivatalból visszautasítandók.

109. §. Ha a fölebbviteli bíróság a semmiségi panaszt alaposnak találja, az ügy érdemébe nem bocsátkozhatik, hanem az elkövetett formasértés végzésében kijelölvsén, azt és attól

kezdvé a további egész eljárást megsemmisítvén, a formasértés kijavítását, annak alapján netaláni újabb eljárást rendelvén, a formasértő bíróságot újabb határozathozatalra utasítja.

110. §. Ha a bíró a semmitésre nyilvánvaló vétség által szolgáltatott volna okot: az 1840. 15. t. cz. 10-ik fejezetének 140. §-a alkalmaztassék; — valamint ellenben, a hétszemélyes táblának is azon joga, hogy a nyilvánkonokul perlekedők ellen a honi törvények szerint szokásos büntetést (*poena temere litigantium*) belátása szerint alkalmazásba vehesse, sértetlenül fennhagyatik.

XI. FEJEZET.

A végrehajtásról.

111. §. Hogy a végrehajtást szabályozó 1832^{2/6} 20. t. cz. és 1840. 15. t. cz. II. részének 11-ik fejezete a telekkönyvi rendszerrel összhangzásba hozassék, a végrehajtásra nézve következő szükséges pótló rendeletek lépnek hatályba.

112. §. Sommás szóbeli perekben a végrehajtás már magában az ítéletben, a rendes szóbeli és írásbeli kérelmére, külön végzés által rendelendő.

113. §. A végrehajtási végzésben, illetőleg sommás perben hozott ítéletben megnevezendő azon birói személy, ki a végrehajtás teljesíté-

sével megbizatik. Ez kitüzendi a végrehajtás helyét és napját, mely sommás szóbeli perekben 8 napon, egyéb pedig 30 napon tul, az első esetben a végrehajtandó ítélet kihirdetésétől, az utóbbiban a végrehajtási végzés kézbesítésétől számítva nem terjedhet.

114. §. A végrehajtási kérelem első példánya csatolmányaival együtt visszaadatik a végrehajtó félnek, a másod példány ellenben, csatolmányok nélkül az elmarasztalt félnek kézbesítettik. A percsomóhoz s ha több elmarasztalt felek vannak, ezeknek is egy-egy felzet jár.

115. §. Pénzbeli elmarasztalás eseteiben az elmarasztalt fél kijelölési joga az $183\frac{2}{6}\%$. XV-ik t. cz. 2-ik §-nak alapján fennhagyatik ugyan, de az általa kijelölt tárgyakat a végrehajtó fél csak úgy köteles elfogadni, ha azok könnyen pénzzé tehetők; ellenkező esetben a kijelölés joga ez utóbbit illeti, a ki e jogában a már általa korábban szerzett jelzálog által korlátozva nincsen.

116. §. A zálogolás és becslés az ingók tekintetében az 1840. XV. t. cz. II. részének 11-ik fejezete szerint, az ingatlanokra nézve pedig az $183\frac{2}{6}\%$. XV. t. cz. 5—12. §-ai értelmében, és egyidejűleg teljesítendő.

117. §. Felfolyamodási és semmiségi panasz a zálogolás, becslés és árverés ellen, a végrehajtás további folytatását csak úgy függeszti fel, ha az a zálogolás és becslés megtörténte,

vagy az árverést elrendelő végzés kézbesítése utáni harmad nap alatt a végrehajtó bírósághoz benyújtatott. Ha e felfolyamodás vagy semmisségi panasz a főlebbviteli bíróság által elvettett, a végrehajtó bíró a további végrehajtást hivatalból folytatja.

118. §. A lefoglalt ingókra nézve egy harmadik részről emelt igény, a mennyiben az erre vonatkozó kereset az árverés megtörténte előtt a végrehajtó bírósághoz benyújtatott, a további végrehajtási eljárást felfüggeszti. Ha az igénykereset a másodbíróság által is elvettetnék, a végrehajtás hivatalból folytatandó.

119. §. Ha az elmarasztalás bizonyos meghatározott ingatlanra vonatkozik, a végrehajtás azáltal történik, hogy a bíróság a megítélt jószág tulajdoni jogát a végrehajtható fél javára a telekkönyvbe bekebelezteteti, egyuttal pedig kiküld egy bírósági tagot vagy a törvényes bizonysgot, azon esetben pedig, ha a jószág más törvényhatóság kerületében feküdnék, ezt megkeresi a végett, hogy a végrehajtó fél a neki oda ítélt jószág birtokába tetteleg is behelyeztessék.

Ellentállás esetben a szükséges karhatalmat a végrehajtó bíró hivatalból megszerzi.

120. §. Valamely megítélt birtokbani jog (dologbani jog) végrehajtási átruházása hasonló eljárás szerint eszközözlendő.

121. §. Minden végrehajtó bíró köteles azon esetekben, a midőn a végrehajtás oly va-

gyonra intéztetik, mely telekkönyvi jószágtestet képez, ezta végrehajtási okiratban pontosan megnevezni, és a végzett jogcselekvény minőségét és hatályát pontosan és határozottan körülírni.

122. §. Ha valamely a telekkönyvben ugyanegy helyszínelési számmal jelölt birtoktestnek csak egy része vonatik végrehajtás alá: a végrehajtási okirathoz egy mérnöki térrajz is csatolandó, mely az egész telekkönyvi jószágtestnek mind lefoglalt, mind pedig fennhagyott részeit alakra, és terjedelemre nézve egyaránt pontosan és világosan kitüntesse.

123. Ezen végrehajtási okirat csatolmányával együtt a per bírása által azonnal átteendő a telekkönyvi hatósághoz, a történt jogcselekvény telekkönyvi bejegyzése végett.

124. §. A midőn tehát a végrehajtás nem a per bírása, hanem átküldés mellett, vagy kiküldött által teljesítettik: a végrehajtással megbízott szoros felelősség mellett köteles, a végrehajtási okiratot azon bírósághoz, a melytől a megbízást vette, haladék nélkül beküldeni.

125. §. Oly esetekben, hol a végrehajtás csak az ingókra vagy az oly ingatlanokra terjesztetik ki, melyek semmi, vagy csak a végrehajtató fél részére vannak betáblázással, s illetőleg bekeblezéssel terhelve: a per bírósága azonnal hivatalból megállapítja az árverési föltételeket, kitüzi az árverés határnapjait, ezekről a feleket hivatalos felzeteken értesíti, és az

árverés tárgyát, valamint a kikiáltási becsárt, s az árverési határnapokat szokott uton közléstesi.

126. §. Ha azonban oly javak kerültek volna foglalás és becslés alá, melyek a végrehajtó félen kívül még más hitelezők javára is akár betáblázással, akár bekeblezéssel terhelvők, az ily javak részletes árverés alá bocsájt-hatók nem lévén, ez esetben a foglalás és becs-lés a betáblázással, vagy telekkönyvibejegyzés-sel terhelt egész jószágtestre kiterjesztendő, egyuttal pedig a végrehajtási bíró habár kü-lönben a per rendes bírása volna is, az összes per- és végrehajtási okiratokat további eljárás végett a telekkönyvhatósághoz, illetőleg megyei törvényszékhez áttenni tartozik.

127. §. A telekkönyvi hatóság, illetőleg a törvényszék, a felek minden további kérelme nélkül, határidőt tűzki a betáblázással, vagy telekkönyvi-bejegyzéssel biztosított hitelezők összejövetelére, s erről az érdeklett feleket hiva-talos felzeteken értesíti.

128. §. E végzés akkor, ha nagyobb jó-szágtest kerülne árverés alá, vagy ha ismeretlen tartózkodásu, vagy az országon kívül lakó hite-lezők is érdekelve volnának, hirlapilag is közzé teendő, oly felhívással, hogy a kitüzött tár-gyalásra az érdeklett felek, az árverési föltéte-lek megállapítása, az árverési határnapok kitü-zése és a kielégítési sorrend meghatározása vé-gett annál bizonyosabban megjelenjenek, mint-

hogy a megállapítás a felek elmaradása esetében hivatalból is megtörténni fogna.

129. A körözüvényben egyuttal felszólítandók mindazok, kik a lefoglalt és megbecsült vagyona tulajdoni igényt tartanak, hogy ezen igényüket a hitelezők összejövetele napjáig a telekkönyvi bírósághoz, illetőleg a törvényszékhez benyújtják.

130. §. A hitelezők megjelenésére kitűzendő határidő 30 napon túl csak akkor terjedhet, ha egyik vagy másik hitelező az országon kívül laknék vagy ha tartózkodási helye nem tudatnék, mely utóbbi esetben neki egyuttal gondnok is rendelendő; azonban a határidő 45- napon túl semmi esetben kinem terjeszthető.

131. §. Elérkezvén a határnap, a telekkönyvi bíróság, s illetőleg a törvényszék rendes szóbeli eljárás útján meghallgatja a feleket az árverési feltételek és határnapok, a kielégítési sorrend és azon kérdés iránt, hogy az árverés, mely hivatalos hirdetésben és hányszor közöltesék? egyszersmind pedig a netalán bejelentett igényre vonatkozó kölcsönös észrevételeiket egy külön jegyzőkönyvbe írtatja.

132. §. A tárgyalás befejezte után a telekkönyvi hatóság, illetőleg a törvényszék azonnal ítél az igény kérdése fölött, s a menyiben ezt elvetné: az árverési határnapokat és feltételeket a kielégítési sorrenddel egyutt megállapítja, s erről az érdeklött feleket hivatalos felzeteken

oly utasítással értesíti, miszerint a kielégítési sorrendet a hatóságnál megtekinthetik.

133. Az árverésre két határnap tűzendő ki, tekintet nélkül a javak nemesi, polgári vagy urbéri természetére. Első árveréskor azok becsáron alól el nem adhatók, a második árveréskor azonban becsáron alól is eladandók.

134. §. Az első árverési határnap 1—3 hónapra, a második pedig újabb 1—2 hónapra szabandók. Együttal az árverési határnapok a kikiáltási becsárral, s a lefoglalt főbb alkatrészeinek megnevezésével a felek által e célra kijelölt hivatalos hirdalok útján köztudomásra hozandók.

135. §. Ha a felek az árverési határidők és föltételek fölött megnem egyeztek volna, a bíróság ezeket a jószág terjedelmére s értékére való tekintettel olykép állítja meg, hogy a vevők versenye terhes föltételek által ne korlátoztassék, és a kedvező eladás ne nehezítettessék. Ily esetben a körözwény a hivatalos hirdalokba 3-szor iktatandó.

136. §. A kielégítési sorrendben a végrehajtási, becslési és árverési költségek minden más követelést föltétlenül megelőznek.

137. §. Felfolyamodásnak s illetőleg semiségi panasznak az igény és kielégítési sorrend tekintetében is van helye, és pedig a végzés kézbesítésétől 8 nap alatt; de az árverést a 117. §. esetén kívül csak az igényre nézve történt felfolyamodás függeszti fel.

E folyamodásban és semmiségi panaszban minden egyéb a végrehajtás folyamában felmerült sérelmek is előterjeszthetők, a mennyiben ezekre nézve külön felfolyamodás már korábban nem történt volna.

138. §. Az árverés megtörténte után bejelentett igények semmi esetben figyelembe nem vehetők, és általában végrehajtási pernek, mely a bevégzett per, és a végrehajtás folyamában fölmerült vagy fölmerülhetendő kérdések utólagos megoldását venné czélba, helye nincs.

139. §. Ha felfolyamodás nem történt, a telekkönyvi hatóság s illetőleg a törvényszék egy törvényszéki tagot vagy az illő járásbeli szolgabírókat szabad királyi és rendezett tanácsu városokban pedig a városi tanácsot az árverés eszközzése iránt megkeresi oly megjegyzéssel, hogy jelentésüket beküldjék, s hogy a vevőket a vételár lefizetése végett a telekkönyvi hatósághoz s illetőleg a törvényszékhez utasítsák.

140. §. Azon esetben pedig, ha felfolyamodás történt, de ez két bíróság megegyező határozata által elvettetett, az árverési határnapok az eredetileg megállapított időközökre való figyelemmel hivatalból újra kitűzendők, erről a felek hivatalos felzeteken értesítendők és a hirdetmény a kijelölt hirlapokba iktatandó.

141. §. A vételár teljes vagy részletes lefizetése után a telekkönyvi hatóság rövid uton kielégíti a betáblázott vagy bekebelezett

követeléseket a megállapított sorrend szerint ; de a mennyire e sorrend még jogerőre nem emelkedett volna, a felfolyamodás tárgyát képező tételek fedezésére szükséges pénzüsszeget letéteményül fenntartja, s ez összeg a többi hitelezők kielégítésére csak akkor lesz fordítható, ha a felfolyamodásnak helyt nem adó végzés a főlebbviteli bíróság által is megerősítést nyert.

142. §. Minden tétel lefizetése az eredeti okirat visszaváltása mellett történik, s ezen okiratot a telekkönyvi hatóság, a telek- vagy betáblázási könyvben az eladott jószágról letörölteti, ennek megtörténtével pedig az adósnak visszaadja. Azon tételek kitörlése, melyek a vételárból ki nem kerülnek, az eladott jószágról szintén hivatalból eszközlendő.

143. §. Mihelyt a vevő az árverési föltételeknek pontosan eleget tett, részére a megvett jószág tulajdoni joga a netalán átvállalt terhekkal együtt, hivatalból bekebleztetik. Ha pedig a vevő az árverési föltételeknek a kitűzött időben eleget nem tett, bármely érdekelt fél folyamodására a telekkönyvi bíróság a jószág újabb árverését azonnal elrendeli, s azt csak egy árverési határnap kitűzése, de kellő köröztetés, illetőleg hirlapi hirdetés mellett az előbbi becsáron alól is elárvereztetik.

Ha ez újabb árverezésnél az előbbi vételárnál kevesebb jön be, a veszteséget a korábbi

vevő viseli. Ellenben a netaláni többlet is őtet illeti.

144. §. A telekkönyvi bíróság a végrehajtás alá vont jószágtestre nézve minden végrehajtási jogcselekvényt, úgymint zálogolást, becslést, az elrendelt árverést stb. a telekkönyvben följegyeztetni köteles.

XII. FEJEZET.

A telekkönyvekről.

145. §. A jog és vagyon biztonsága s ezen alapuló közhitel a telekkönyvi rendszerrel szoros egybefüggésben levén, ez okból s egy magyarországi hitelbank mielőbbi életbe léptethetése végett az 1855-ik december 15-én a telekkönyvek tárgyában kiadott és eddig gyakorlatban volt rendelet, az erre vonatkozó későbbi pótló határozatokkal együtt az országgyűlés végleges intézkedéseig, hatályában fennmarad, mindazonáltal a következő kiegészítéssel.

146. §. A telekkönyvek rendes bírósága, megyékben a megyei állandó törvényszék, szabad királyi városokban pedig a városi tanács s illetőleg törvényszék.

A jász-, kún- és hajdu-kerületekben a telekkönyvi hatóságot a községi tanácsok veszik át.

147. §. Minden telekkönyvi hivatal az

illető telekkönyvi hatóság alá rendeltetik, s ennek kiegészítő részét képezi.

148. §. Az érintett rendelet 61. §-hoz hozzáadatik: „ha a fél kívánja, a telekkönyvi iktató köteles a beadványra az iktató könyvnek legközelebbi sorszámát, mely alatt a beadvány bevezettetik, a fél jelenlétében a beadványra reájegyezni.

149. §. A 63. §. olykép bővítettik: „hogy a pusztá adásvevési jog nem szolgálhat ugyan sem bekeblezés, sem előjegyzés tárgyául, mindazonáltal a vevő oly szerződés alapján, a melyben a tulajdoni jog részére leendő átruházása a föltételek teljesítésétől van felfüggesztve, a tulajdoni jogot önjavára előjegyezheti.”

150. §. A 88-ik §. b) pontja az 1840. 16. törv. czikk 2-ik fejezetében körülírt kereskedői könyvek kivonataira is kiterjed.

151. §. A 114. §. a fönnebb megállapított polgári perrendtartásnak a végrehajtásra vonatkozó fejezetéhez képest oda módosul: „hogy a végrehajtási kérelem helyett, a végrehajtási jegyzőkönyv vagy jelentés szolgál a bejegyzés tárgyául s az hivatalból eszközlendő.”

152. §. A 140. §-ban szabályozott kézbesítés az 1840. 15. t. cz. II. részének 14-ik fejezete értelmében teljesítendő.

153. §. A 145. §. olykép változik, hogy a telekkönyvi ügyekben felfolyamodásnak harmadbíróshoz is birtokon belül van helye, minél fogva valamely bejegyzés kitörlése csak azon

legfelsőbb bíróság határozata után eszközölhető, melyhez a fél folyamodott.

154. §. A mennyiben a 153-ik és 154-ik §-ok az osztrák fenytő eljárásra vonatkoznak, e helyett a magyar bünvádi eljárás értendő.

155. §. Ugy szintén mindazon esetekben, hol a telekkönyvi rendeletek az osztrák polg. perrendtartásra hivatkoznak, ennek helyébe a jelenleg megállapított új polgári perrendtartás szabályai lépnek.

156. §. Ellenben az osztrák általános polgári törvénykönyvnek mindazon határozatai, a melyek a telekkönyvi rendeletekkel egybefüggésben állanak s a melyek valamely telekkönyvi jog megszerzésére vagy elenyésztésére alapul szolgálnak, az országgyűlés intézkedéseig hatályukat megtartják.

157. §. Minden igazolási kereset a telekkönyvi hatóság elé tartozik, s a rendes szóbeli eljárás szabályai szerint gyorsan tárgyalandó és elintézendő.

158. §. A telekkönyvi hatóság minden általa vagy kiküldöttei által végzett jogcselekvényt, ha ez valamely telekkönyvi jószágtestre vagy tételre vonatkozik, mint: a végrehajtási zálogolás, becslés, árverés, fölülkeblezés, igazolási kereset benyújtása, s elintézése stb. haladék nélkül és hivatalból a telekkönyvbe bejegyeztetni köteles.

XIII. FEJEZET.

Az elveszett okiratok körüli eljárás.

159. §. Az 1840. XV. t. cz. I. részének 190. §-a az elvesztett okiratok körüli eljárásra is kiterjesztetik következő kiegészítéssel.

160. §. A megsemmisítés iránti folyamodás folyamodó felének személyes bírósághoz nyújtandó be, s ebben az okirat kelte és tartalma lehetőleg pontosan körülírandó.

161. §. A bíróság a folyamodás következtében hirlapi körözüvényt bocsát ki oly felszólítással, hogy az, ki az elvesztett okirat birtokában van, azt a körözüvényi hirlap első megjelenésének napjától számítandó egy év alatt, netaláni igényeivel együtt a felszólító bírósághoz annál bizonyosabban benyujtsa, minthogy ellenkező esetben az, érvény nélkülinek fog biróilag kimondatni.

162. §. Ha ily igény a kitüzött egy évi határidő alatt benyújtatik, annak tárgyalása rendes szóbeli eljárás útján történik; ellenben, ha egy év lejártá után sem igény nem támasztatik, sem a körözött okirat be nem mutatik: folyamodó újabb kérelmére a bíróság az elvesztett okiratot semmisnek és érvénytelennek végzésileg kimondja, s e határozatát szintén hirlapilag köztudomásra hozza.

XIV. FEJEZET.

Eljárás az öröklés körül.

163. §. Valamely halálozás bekövetkeztével a bíróság hivatalból tartozik föllépni a következő esetekben:

a) ha az örökhagyó kiskorú örökösöket hagyott hátra;

b) ha az örökösök közt elmebeteg, vagy általában oly személyek vannak, kik gondnokság alá esnek;

c) ha azok közül, kiket az öröklés törvény vagy végrendelet alapján valószínűleg illetni fog, egyik vagy másik távol van.

Ezen esetekben a járásbeli szolgabíró, s ott, hol külön gyámi szolgabíró van, ez a jelentés beérkezte után köteles azonnal a helyszínére kimenni, a leltározást és becslést eszközölni, s arra nézve hogy az örökség foglалás, elrejtés vagy eltékozlás ellen biztosítva legyen, a kellő ideiglenes intézkedéseket megtenni, szükség esetében zárgondnokot kinevezni, és erről az a) és b) eseteiben, az illető árvaszéket, a leltár beküldése mellett, haladéknélkül tudósítani.

164. §. Ugyanazért a községbeli bíróságnak árvaatya szigorú felelősség sulya alatt köteleztetnek mindazon eseteket, hol árvák, gondnokság alattiak vagy távollevők öröklési érdekét a megnyilt öröklés körül fennforogni látják, a halálesetet a járásbeli s illetőleg

gyámi szolgabirónak rögtön bejelenteni s addig is, míg ez a helyszínen megjelenhetnék, a hagyaték biztonságát szükség esetén lepecsételéssel is eszközölni.

165. §. Midőn árvák vagy gondnokság alattiak vannak érdekelve, az árvaszék, mi-helyt a leltár hozzá beérkezett, az osztályt, ha azt a körülmények szükségesnek mutatják, az illető árvaatya, a legközelebbi rokonok, s a többi érdekelt felek meghallgatása mellett hivatalból egyezség útján eszközli, ha pedig az egyezség nem sikerülne: egyik vagy másik felet, kinek igényei mellett kevesebb törvényes védelem harczol, a per útjára utasítja; de ennek befejeztéig, a biztonsági felügyelést az összes örökség felett folytatja.

166. §. A hol egy vagy több távollevő érdeke forog fenn, kinek öröklési joga végrendeleten vagy törvényen alapul: ott a szolgabiro a távollevőt a megnyílt örökségről, szükség esetén hirlapi hirdetésny által is tudósítja s egy határnapot tűz ki mindannyi érdekelt fél részére, a midőn a netaláni végrendeletet előttük kihirdeti, s köztük az egyezség kísérletét megteszi. Ha ez nem sikerülne: azon felet, a kinek igényét kevesebb törvényes védelem támogatja, a per útjára utasítja, s ennek bevégeztéséig az örökséget, ha ezt egyik vagy másik fél kívánná, s ennek öröklési igénye alaposnak mutatkoznék, gondnoki kezelés alá helyezi.

167. §. Ezen eseteken kívül bírósági eljárásnak valamely örökség körül semmi esetben sincs helye, ha csak ezt egyik vagy másik örökös, végrendelet, törvény vagy szerződés alapján nem kérelmezi. Ily esetben a járásbeli szolgabíró, ha a folyamodó öröklési jogát végrendelet, szerződés vagy törvény támogatja, intézkedik: hogy ha a hagyatéka addig, míg a kérelmező igénye per útján eldöntetik, az érték sérelme nélkül fenntartassék.

168. §. Mindazon esetekben, midőn az örökség tárgyát ingatlan javak is képezik, az illető örökös vagy örökösök, habár bírói eljárás közbejötté nélkül kiegyeztek is, az illető birtokbíróság előtt igazolni tartoznak azt: hogy az öröklés joga kizárólag őket illeti, s hogy kívülök más örökös nem létezik, vagy a hirdetvényi határidőre meg nem jelent. — A birtokbíróság az eléje terjesztett okiratokat bírálat alá vévén, ha azokat az öröklési jog igazolására elégtelennek találja: a hiányzó adatokat kijelöli s az örökösöket ezek pótlólagos megszerzésére utasítja. — Az öröklési jog kimutatva levén, a birtokbíróság erről bizonyítványt állít ki, melyben a minden egyes örököst illető örökrész pontosan megneveztetik. A telekkönyvi átírás csak e bizonyítvány alapján eszközölhető.

169. §. Ha az örökhagyó javai több járásban vagy megyékben feküdnének: azok összeírása, megbecslése s biztosítása a főnebbi ese-

tekben átküldő levél mellett eszközözlendő, de az eljárás megindítása azon szolgabíró jogköréhez tartozik, kinek kerületében az örökhagyó rendesen lakott, vagy elhunyt.

170. §. Midőn a felek az örökség fölötti igényeikre nézve ki nem egyezhetvén, a per útjára utasíttatnak: a per megindítására záros határidő tűzendő ki. Azonban nemcsak jogukban áll a feleknek, sőt az illető járásbeli szolgabíró vagy árvaszék is törekedni fog arra, hogy a fennforgó vitály az 1836. 14. és 1840. 13. törvényczikk szabta eljárás útján lehető rövid idő alatt köztük kiegyenlítették. Azon félnek, a ki ez eljárásban vesztes lenne, vagy a pert kitüzött határidőre meg nem indítaná, csak a telekkönyvi előjegyzés biztosítéka maradván fenn, az örökséget a bíró a többi érdekletteknek átadni tartozik.

171. §. Az 1836. 14. és 1840. 13. törvényczikk azonban csak az eljárás külalakjára nézve alkalmazandók, ellenben az öröklési jog és az öröklés tárgya fölött a választott bíróság a megállapított öröklési törvények elvei szerint tartozik itélni.

172. §. A választott bíróság, hozandó ítéletében és a végrehajtási okiratban mindazon ingatlanokat, melyek egyik vagy másik osztályos félre bíróilag átruháztatnak, telekkönyvileg pontosan megnevezni az ítélet egyik példányát a telekkönyvi hatósághoz a telekkönyvi átírás eszközölése végett benyújtani, s általában

mind azon szabályokat szorosan szem előtt tartani köteles, melyek a végrehajtásra nézve telekkönyvi tekintetben megállapítvák.

XV. FEJEZET.

Átmeneti intézkedések.

173. §. Az 1852-dik évi április 16-án kelt osztrák polgári perrendtartás, a kitüzendő határnaptól fogva, hatályon kívül helyeztetvén helyébe a polgári peres ügyekben a jelen perrendtartás szabályai lépnek.

174. §. Azonban a folyamatban levő vagy a kitüzendő határnapiig bezárólag megindító perek mind az első bíróságok mind pedig a főbbviteli törvényszékek által az eddigi osztrák polgári perrendtartás értelmében lesznek kezelve s elintézendők, s ezen perekben a jelen perrendtartás szabályai egyedül a végrehajtásra és perujításra nézve jönnek alkalmazásba.

175. §. A mennyiben mindazonát a most érintett perekben a végrehajtási vagy vételárfelosztási végzések ellen a jelen perrendtartás életbelépte előtt felfolyamodások adattak volna: ezek elintézése az osztrák polgári perrendtartás szabályai szerint történik.

176. §. A jelenleg folyamatban levő vagy a kitüzendő határnapiig indítandó perek további ellátás végett azon új bíróságokhoz tételnek át, melyeknek illetőségéhez azok az itt megállapított birói illetőség értelmében tartoznak.

177. §. A feloszlatandó bíróságok, az ira-

toknak átadását sorsjegyzék mellet eszköz-
lendik.

178. §. Az új bíróságok az átvett perek-
ről a perben álló feleket értesítik, és a szük-
séghez képest egyik vagy másik fél által
benyújtandó periratra új határnapot tűznek ki.

179. §. A hagyatéki eljárás tárgyában
1854. aug. 16-án kibocsátott patens, az e
czélra kitűzendő határnaptól fogva szintén ha-
tályon kívül lépven, — a hagyatéki iratok az
illető bíróságokhoz átteendők.

180. §. Az új bíróságok a feleket érte-
sítvén, irataik átvételére tárgyalást rendelnek.
E tárgyalás alkalmával szabadságukban áll
a feleknek azon eljárást kérelmezni, mely az
öröklés körül a fenebbi 14-ik fejezetben meg-
állapítva van. A mennyiben mindazonát, egyik
vagy másik fél már az eddigi hagyatéki el-
járás folyamában per útjára utasított, vagy
a mennyiben a hagyaték biztosítása az előbbi
bíróság által elrendeltetett volna: az erre vo-
natkozó intézkedések sértetlenül fenntár-
tandók.

II. BÜNVÁDI ELJÁRÁS.

A magyar büntetőtörvények és törvényes
gyakorlat, a változott viszonyokhoz idomítva,
a következő módosításokkal visszaállíthatnak:

I. §. A büntettekről és rendőri kihágá-
sokról, a régi magyar törvények különböz-
te-

töleg rendelkezvén, ezen különbség jövőre is fennmarad.

2. §. A nemesek és nemnemesek által elkövetett büntettek büntetés módjának, nemének és mértékének meghatározása tekintetében, a nemes és nemnemes között többé különbség nem lehet, és e szerint a nemnemes a nemeshez emeltetvén, a királyi Curia által az 1848-ik évtől fogva követett gyakorlatnál fogva is, a testi büntetés alkalmazásának helye büntetteknel egyáltalában nem leend.

3. §. A nemesek vagy nemnemések által elkövetett büntettek iránti eljárás tekintetében, a régi magyar törvények szerint fennállott különbség jövőre hasonlóul megszüntetik, még pedig nem a nemes joga csonkításával, de a nemnemesnek a nemeshez emelésével.

Minélfogva az előbb vizsgálat, vagy enélküli befogatás, letartóztatás, vagy szabadlábon hagyatás, kezességre bocsátás, védelem és perorvoslatok használhatása tekintetében a régi magyar büntető törvényeknek és gyakorlatnak azon szabályai, melyek előbb csak a nemesek által elkövetett büntettekre valának alkalmazhatók, jövőben a nemnemesek által elkövetett büntettekre is egyiránt alkalmazandók.

4. §. Nehogy azonban azáltal, ha minden bár csekélyebb büntetést maga után vonható büntettek, mindannyiszor írott perbeli tárgyalásra utasíttatnának, valamint a büntető törvényszolgáltatás hátráltassék, úgy kivált ki-

sebb vagyonu akár nemesek, akár nemnemesek nagyobb perköltségekkel terheltessenek, a nemesek iránt is, fennállott gyakorlat alapján, a sommás utoni elítélés, csupán azon bűnvádi keresetek kivételével, hol főbenjáró büntetésre van az intézve, vagy ha ez kisebb büntetésre intéztetett is, ott a hol ez több büntettek, és többeknek bűnrészessége által bonyolítva van, különben szabályszerűleg minden egyéb bűnvádi keresetekre alkalmazandó, de a fölebbvitel ily sommás elítélések eseteiben is, mind a vádló mind a vádlott részéről megszorítás nélkül használható, és a bíróság által az ítélet fogamatbavétele előtt föltétlenül megengedendő:

A rövid utoni elítélés ezen szabálya alól kivételnek csak akkor leendő helye, ha a vádlott az írott perbeli tárgyalást kívánandja, és az eljáró bíróság e kívánatát alaposnak találndja, a bíróság ezen elhatározásától fölebbvitelnek helye nem lévén.

5. §. A mezei rendőri kihágások tekintetéből az 1840-ik évi 9-ik törv. cikk által a testi büntetés fenntartva lévén és az 1848-ik évi törvények által sem töröltelvén az el egészben, de a testi büntetésnek fenntartása, míg más czélszerűvel a törvényhózás által nem pótoltatik, a közfegyelem fentartása tekintetéből a kihágások minden egyéb nemeinél is nélkülözhetlennek mutatkozván, a testi büntetés óvatos használata kihágásoknál fennhagyatik ugyan; a mennyiben azonban az 1848-ik évi XXII.

törv. cikk a testi büntetést bizonyos qualificatiók létezése esetében megszüntette: ennél fogva az 1848-ik évi törvényhozás szelleméből indulva ki, a test. büntetés alóli teljes mentesség, a kihágás eseteiben is, a nemeseken és gyakorlatilag azok sorába fölemelt honorationokon fölül mindazokra is kiterjesztetik, kik az 1848-ik évi V. törv. cikkely szerint politikai jogok gyakorlatára képesítvék.

Ezen mentesség mindazon izraelitákra is kiterjesztetvén, kik bár politikai jogok gyakorlatával felruházva nincsenek, az erre törvényileg megszabott egyéb qualificatióval bírnak.

A testi büntetés alól mentesítetteknek nejeik, özvegyeik és családjuk tegjaira ezen mentesség szintén kiterjed.

6. §. A kihágások eseteiben hozott ítélet ellen, az ítélet végrehajtása előtti főlebbvitel, egyedül a megyei törvényszékre, illetőleg városi tanácshoz, még azok részéről is, kik ily esetekben a testi büntetés alól kivéve nincsenek, megszorítás nélkül használható, s föltétlenül megengedendő nemcsak, hanem az is megkívántatik, hogy az eljáró egyes bírósági személy hozott ítéletét a vádlottnak két tanu előtt kihirdesse, őt a főlebbvitel jogáról felvilágosítsa, főlebbvitel nem használása esetében pedig az ítéletet két tanu előtt végrehajtassa.

A testi büntetést mindég csak előleges orvosi vizsgálat után, és csupán testalkatuknál

fogva arra alkalmas egyéneken lehet végrehajtani.

7. §. A semmisítési folyamodvány iránti eljárás, a főlebbviteli eljárással azonos.

8. §. A vallatásnál bár mi kínzás, vagy testi bántalmazás alkalmazását, már az 1790. évi 42-ik törv. czikkely is eltiltván, ezen törvény tilalmának megszegésével netalán történendő visszaélések megbüntetése iránt, újabb intézkedések szüksége fenn nem forog.

9. §. A magyar büntető törvények és törvényes gyakorlat, az osztrák büntető törvénynél szelidebbek lévén, azok szerint lesznek a magyar törvények visszaállítása előtt elkövetett büntettek és kihágások is elítélendők.

III.

VÁLTÓTÖRVÉNY.

Az 1840. XV. törvénycikkben foglalt váltótörvény, mind anyagi, mind alaki részére nézve, az 1844. VI. tczk által rendelt módosításokkal együtt, visszaállíttatik; azonban az 1848. évi törvényhozás elvei és a közbejött körülmények által szükségelt következő idomításokkal.

1. §. A v. t. k. I. R. 112. §. így módosul:

„112. §. A váltóbeli sommát a váltóban kitett pénz nemében kell kifizetni; ha eziránt a váltóban említés nincsen, osztrák érték értetik.“

2. §. A II. R. 100. §. az eskető parancsok megszüntével, így változik:

„100. §. Midőn a felperes keresetlevelének kivételeit, vagy a sommás uton hozott végzés ellen kifogásttevő alperes azon kifogásának állításait tanukkal kívánja bizonyítani, tanuinak nevét, lakását és czimét keresetlevelének vagy kifogásainak bemutatásakor az ítéлőszéknek bejelenteni, és a kérdő pontokat (puncta deutri), melyekre stb.

Ezek után az ítéлőszék, ha szükségesnek látja a tanuknak törvényszék előtti kihallgatását, azokat végzés által maga elé rendeli, s arra rövid határidőt szab, vagy ezt megkeresvény által eszközli. Ezen határidő stb. stb.

A kitűzött határnapon a fél tanuit az ítéлőszék, a kérdésponatok és ellenkérdések szerint kihallgatja stb.

Hogy pedig e tanuk kihallgatása váltóügyekben haladék nélkül megtörténhessék, ezennel kijelentetik, hogy a váltótörvényszékeknek a tanuk általi bizonyítást rendelő végzése, vagy azoknak hiteles kihallgatása végett más hatósághoz intézett megkeresményei az ezekben megnevezettekre nézve mindenben kötelező erővel bírand. Ha valamelyik tanu e részbeni felhívás folytán a bíróság, vagy megkeresett hatóság előtt meg-

jelenni, és vallomást törvényes alakban letenni vonakodik, arra pénz, vagy nemfizethetés esetében fogságbüntetés alatt szoríttathatik.“

3. §. A II. R. 167. §. miután a földesuri hatóság megszűnt, így fog szólni:

— — „egyebütt pedig az első alispánhoz történik az átküldés.“

4. §. A 170. §. pedig így szólandó:

„A megkeresett alispán hasonlóul köteles a megkereső levélnek vételétől számítandó 24 óra alatt a megyei szolgabírák egyikét szintén a fölebbi módon a kívánt végrehajtás teljesítésével megbízni s arról a végrehajtást kívánónak a váltótörvényszéki végzésben megnevezett megbízottját, haladék nélkül tudósítani. — Ezek után stb.“

5. §. A telekkönyvi bejegyzés — *prænotatio* — eszméjéhez képest az 1844. VI. t. cz. így módosul:

„A betáblázott vagy telekkönyvileg az új rendszer szerint bekebelezett vagy előjegyzett váltó, váltói minéműségét elveszti s közönséges kötelezvénynek tekintendő.“

6. §. A díjszabásokra nézve kijelentetik, hogy:

a) Ezen váltótörvényben felsorolt és *conventios* pénzben számított minden díjak, valamint azok is, melyek az 1844. ki VI. törvény-cikk 25. s 26. §§-ban felsoroltatnak, ugyan-

azon összegben, de osztrák értékre átszámítva lesznek fizetendőek.

b) Azon munkálatok s eljárások után, melyek ezen fejezetben és az 1844-ik VI. törvényczikk 25. s 26. §§-ban a kincstár részére már megdíjazvák, eme díjakon kívül más díjak vagy bélyegilletmények fizettetni nem fognak."

IV.

CSÖDTÖRVÉNY.

Az 1840. XXII. törvényczikkben foglalt csödtörvény, s az ezzel kapcsolatban álló 1844. VII. tcz. ismét hatályba lépnek; de a nemesi és nemnemesi személy- és vagyonbeli különbségnek a törvényelőtti egyenlőség elvéből folyó megszüntetésénél fogva, továbbá azon körülménynek, hogy a polg. perrendtartásban a birói illetőségre nézve az érdekelt személynek lakhelye vétetett zsinórmértékül, elvégre a kereskedési szabadság nagyobb kiterjedésének s a telekkönyvi intézvénynek mellőzhetlen szempontjából szükségessé vált következő módosításokkal:

1. §. Az 1840. XXII. törvényczikk 1. §. ekkép változik:

„1. §. A csődület feletti biráskodás:

a) Kereskedőkre, gyárosokra s közkereseti társaságokra nézve azon bíróságot illeti, melynek körében a csődület alá kerültnek kereskedési telepje — etablissement — van. Ugyanazért még akkor is, midőn az ilyen kereskedő a megyében ingatlan javakkal bír, de kereskedési telepje királyi, vagy e. b. hatósággal ellátott mezővárosban van helyeztetve: azon városnak tanácsa, illetőleg törvényszéke gyakorolja a csődületi bíróságot; ha pedig a kereskedési telep megyei hatóság alatt van, akkor a csődületi bíróság minden kivétel nélkül mindig a megyei törvényszéket fogja illetni; midőn végre a kereskedőnek több telepjei vannak, melyek nem ugyanazon egy törvényhatóság alatt fekszenek, ezek közül az fog a csődületben bíraskodni, mely a csődület megrendelése végett legelsőbben megke-restetett.

b) Azókra nézve, kik nem kereskedők vagy gyárosok, de szabad királyi városokban vagy e. b. hatósággal felruházott mezővárosokban laknak, minden tekintet nélkül arra, hogy ingatlan vagyonnal bírnak-e vagy sem — mindig azon város vagy mezőváros törvényszéke melyben rendes lakásukat tartják; azokra nézve, kik városi területen kívül a megyében laknak, ugyanezen megyének törvényszéke; ha pedig rendes lakásuk változtatva, hol egyik hol másik megyében vagy városban volna, vagy épen az országon kívül tartózkodnának, azon megye vagy város hatósága, melynek

területén utoljára laktak; végre ha az utolsó rendes lakásukat kipuhatolni nem lehetne, azon törvényhatóság, melynek területében ingatlan javaik fekszenek, és ha az ingatlanok több törvényhatóság, de azon egy kerületi tábla területében vannak, azon kerületi tábla; végre azon esetben, ha javaik több kerületi táblák területében feküdnének: azon kerületi tábla, mely a csőd elrendelése végett hamarább megkerestetett.

c) Azokra nézve, kik bányabirtokon kívül más vagyonnal nem birnak, a csődületi per egyedül a bányaszék előtt fog lefolyni, különben a csődületi per bírása mindig az illető polgári hatóság leend. Ha a bukottnak bányavagyona egy járásban fekszik, mindig az illető, ellenben pedig azon járásbeli bányaszék leend a csődületi per bírása, mely előtt legelőször a csődület bejelentetett.

A Jász- és Kunkerületekben az első bíróságot tekintve az eddig divatozó szokás fog megtartatni, melytől a főlebbvitel a kerületek törvényszékéhez, és onnan a hétszemélyes táblához történik.

A hajdúvárosok stb.

2. §. A 25. §. végéhez hozzá jö:

„Ha a csődtömeghez telek- és betáblázási könyvekbe bejegyzett ingatlan-javak tartoznak, a csődbíróság köteles intézkedni az iránt, hogy a csődmegnyitás napja a telek-könyveken följegyeztessék.

Perügyelő pedig köteles mindjárt meg-

biztatásának vétele után azon hitelezők jegyzékét, kiknek követeléseik telekkönyvekbe bejegyezvék, tartózkodásuk s lakásuk előadása mellett a bíróság elé terjeszteni; s ezen jelzálogos hitelezők a csőd megnyitásáról és a bejelentési határidőről hivatalból értesítendők. Ha lakásuk vagy tartózkodásuk ki nem tudatottatik, a csődbíróság az ismeretlen tartózkodású jelzálogos hitelező részére gondnokot rendelend, és ezen intézkedésről, valamint a csődmegnyitásról is az illetőket hirdapilag különösen értesítendi.

3. §. Az 58. §. következőleg módosul:

„Azon ingó javak azonban, melyek a tömeghez tartozó ingatlan javak hasznos műveléséhez szükséges, az ingatlan javak nélkül elkülönítve el nem adathatnak; magában értetődően: hogy az ingatlan fekvő javakon levő gazdaságbeli ingó vagyonok, melyek a gazdaság rendes folytatásához szükségesek, és csak az ingatlanokkal együtt adatnak el, a kielégítéskor nem az ingatlan javakhoz számítatnak, hanem természetöknél fogva ingóknak tekintendők lesznek. — Egyébiránt a bányavagyonokra nézve kijelentetik, hogy az általános bányatörvény 121. §. értelmébeni ingóságok a bánya elválaszthatlan tartozékaiként tekintendők.

4. §. Az 59. §-ból ezen két szócse „nem emesi” az első sorból kihagyatván, ezen szakasznak rendelkezései mindennemű csőd-tömeghez tartozó ingatlan javakra egész kiterjedésben alkalmazandók lesznek.

5. §. A 65. §. következőképen áll:

„Az ingatlan javaknak miképen leendő kezelését a választmány fogja elhatározni, a tömeggondnok pedig azoknak kezelésére rendszeren felügyel.“

6. §. A polgári törvénykönyv és az új telekkönyvi rendszer szabályai szerint zálogjogot nyert hitelezők eme jogainak megóvása tekintetéből, a 75. és 76. §§. közé következő új szakasz igtattatik:

„Uj §. Ha a perügyelő a csődtömeghez tartozó valamely telekkönyvi ingatlan vagyona betáblázott minden követelések iránti végiratát benyújtotta, a bíróság tartozik azonnal eme követeléseknek valódiságára nézve, és pedig minden tekintet nélkül azon követelésekre, melyeknek kielégítése csak az általános csődtömegből kérelmeztetik, végítéletet hozni, s azt haladéok nélkül kihirdetni. Kihirdettetvén pedig a betáblázott követelések valódisága iránt hozott különleges ítélet, perügyelő köteles a kihirdetéstől számítandó 15 nap alatt az ingatlan vagyona betáblázott s megítélt követeléseknek osztályozását, és egyenkénti sorozását az alábbi §§. rendelete szerint elkészíteni, azt a legutolsó telekkönyvi kivonatnak odacsatolása mellett okokkal támogatni, s annyi példányban, hogy egy a bíróságnál a perbeli irományok csomagánál megtartatván, minden hitelezőnek, ki az ingatlan vagyona igényt tart, egy példány jusson, a bíróságnak beadni. A perügyelő ál-

tal ekkép benyújtott, és a betáblázott követelésekre vonatkozó különleges osztályozási sorozattal úgy kellend eljárni, a mint ez a következő szakaszokban, melyek az általános csődtömeget terhelő minden követelésekre nézve ezentul is zsinórmértékül veendőek lesznek, rendeltetik; — azon hozzáadással mindazonáltal, hogy a betáblázott követelésekre vonatkozó különleges osztályozási sorozat iránt haladék nélkül szintén külön végítélet hozandó leszen, mely minden tekintet nélkül az általános csődtömegbeli tárgyalásokra, bár melyik betáblázott, avagy különben érdekelt hitelező, vagy pedig a perügyelő által elkülönítve fölebbeztethetik; mely esetben a 95.§. és következő szakaszokban körülírt eljárás az alkalmazandók alkalmazásával leszen megtartandó, de ezen eljárás az általános csődtömegre vonatkozó tárgyalásoknak folyamát fel nem függeszti; magában értetődván, miszerint a betáblázott hitelezők követelései tárgyában hozandó, s jogérvényre lépendő sorozat ítélet folytán a 105. s következő szakaszokban foglalt végrehajtási szabályok az ingatlan csődületi vagyonból leendő kielégítés tárgyában szintén elkülönítve, azaz: az általános csődtömegbeli tárgyalásokra való minden tekintet nélkül foganatosítandók lesznek.

Hasonló elkülönített sorozati, ítélethozási, fölebbezési s végrehajtási eljárást kellend követni azon csődtömegbeli ingó vagyponra nézve, melyre egy vagy több hite-

lezőknek törvényes vagy szerződési zálogjoguk van."

7. §. Az 1840-ki csödtörvény 81—88. §§. foglalt osztályozási rendeletek ott, hol az új telekkönyvek még hatályba nem léptek, egész épségben fognak fenntartatni. Azon megyékben, szabad kir. városokban, vagy mezővárosokban pedig, melyekben az 1855-ki új telekkönyvi rendszer hatályba lépett, és ennek folytán a polgári törvénykönyv fenállása alatt törvényes vagy szerződési zálogjogok szerezettek, azon osztályozási sorozat helyébe mely, a 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. s 88. §§-ban az 1-ső, 2-ik s 3-ik osztálybeli követelésekre vonatkozólag foglaltatik, az alábbi osztályzati szabályok tartandók meg.

8. §. Azon hitelezőket; kiknek követeléseai vagy a fenálló törvény erejénél fogva, vagy zálogjog következtében meghatározott tömegjavakból fizetendők ki, ezen javakból, a többi csödhitelezőkrei tekintet nélkül kell kielégíteni; csak az, a mi kielégítésük után fennmarad, száll a többi hitelezők számára rendelt általános csödtömegre.

Különös határozatok.

A) A betáblázással terhelt ingatlan javakra nézve.

9. §. A csödtömeghez tartozó ingatlan javak eladási árából, melyhez annak a csőd alatti

jövedelmezése, s az ebbeli pénzek hasznosítása által huzott kamatok is számítandók, következő követelések, és pedig az alábbi rendben fizetendők ki:

1. Az ingatlan jószágnak a csőd alatti fentartására s kezelésére valamint összeírására, becslésére és eladására tett költségek.

2. A csődperben eljáró megyei törvényszékeknek tartására szükséges, s az ingatlan tömegre aránylag eső költségek. Ezen költségek azonban csak akkor fizetendők a tömegből, ha a csődtömegnek értéke 1000 ftot meghalad. Ezer forintot meg nem haladó tömegtől semmi díj nem jár, s a többi bíróságoknál e részben a divatozó szokás fog megtartatni.

3. Az ingatlan vagyonbani közvetlen gazdálkodás folytatására, s illetőleg kezelésére tett szolgálatokért a csőd megnyitása előtt egy évre hátra maradt bér, nemkülönben azon cselédeknek kik kirekesztőleg ezen ingatlan vagyonon szolgáltak, ugyanazon időre hátramaradt bérük.

4. Az ingatlan vagyonból fizetendő folyó s a csőd megnyitása előtt egy évre hátramaradt közadóbeli tanozások.

5. A folyó évi földesuri tartozások hátraléka, a mennyiben azok az egykori földesuraság számára a fennálló törvények szerint még fizetendők.

6. A kéményseprőnek bére a csődületet megelőzőtt egy évre.

7. A perügyelőnek ezen ingatlan vagyonra

vonatkozó munkadíjai, valamint az ingatlan vagyron eladási árából egészen, vagy részleg kifizetett s betáblázott követelések tekintetében fölmerült díjai s költségei.

8. Az orvosnak díja s a gyógyszerárusnak orvosi szerekért felszámított követelése a csődület megnyitását megelőzőtt egy évre.

9. A temetési költségek, és pedig ha a bukott a csődület megnyitása előtt halt meg, egészen, ha pedig csődület alatt halt meg, akkor csak a mulhatlanul szükségesek.

10. Azon betáblázott jelzálogos követelések, melyek egymás között a betáblázás által törvényesen nyert elsőbbség szerint fizetendők ki.

10. §. A betáblázott tőkének a csődület megnyitását legközelebb megelőzőtt egy évről hátralevő, valamint szinte a csőd megnyitása óta folyó törvényes kamatai a tőkével egyenlő elsőbbséggel birnak.

Ezen utóbbi határozatok egyébiránt a betáblázott évi járadékokra (vitalitiumokra) s egyéb időről időre megújuló fizetésekre nézve is alkalmazandók.

B) A zálogjoggal terhelt ingójavakra nézve.

11. §. Az elzálogított, vagy törvényes zálogjoggal terhelt ingó tömeg-vagyron eladási árából a záloghitelező kielégítése előtt csak az A) rovatban 1. és 7. alatt meghatározott kiadások vonathatnak le.

12. §. A tőkére nézve nyert zálogjog a csődület megnyitását legközelebb megelőzőtt egy évről hátralevő, valamint szinte a csőd megnyitása óta folyó törvényes kamatokat is illeti.

C) A bányatörvényhatóság alá tartozó vagyomra nézve.

13. §. A bánya- vagy hutamű, vagy, bányatörvényhatóság alá tartozó más vagyom eladási árából és jövedelmeiből a követelések következő rendben fizetendők ki:

1. A bányavagyonnak a csőd alatti fenntartására és kezelésére, valamint összeírására, becslésére és eladására tett kiadások.

2. A királyi kincstár, bányabéri (urburia) s a mütől fizetendő egyéb közadóbeli követeléseivel; a mennyiben azok a csőd megnyitása előtt egy évnél nem régebben vannak hátramaradásban.

(Ezen 2. és 3. pont alatt, az általános bányatörvény 268. és 269 §§-nak rendelkezése a 3. évi hátramaradásokra nézve, megszorittatik.)

3. A bánya-, huta- s egyéb művek, és a bányagyárak munkásai munkabérökkel, a mennyiben ez a csőd megnyitása előtt egy évnél nem régebben van hátramaradásban.

4. A bányaalegénységi pénztárak, vagy társládák követelése, a munkabérből lehuzott de a pénztárban hiányzó járulékokra nézve.

5. Az örök vagy segéd — alagilletékek — vagy segédintézetekhez egyéb járulékok, a

vizakna-, jára-adók, s a megengedett bányami-velési szorgalmakérti egyéb évenkénti tartozások, a mennyiben ezen követelések a csőd megnyitása előtti egy évre vannak hátra-maradásban.

6. A perügylőnek díjai s költségei az A) rovatban 7. alatt foglalt megszorítással.

7. A betáblázott hitelezők a betáblázás által nyert elsőbbség szerint, és azon kamatjárulékokkal, melyek a fenebbiek szerint az ingatlan vagyonokra nézve a tőkével egyenlő elsőbbséggel birnak.

14. §. Egyébiránt megjegyjeztetik, hogy habár vegyes vagyonu csődtömeg ellen a bányabíróság által elintézendő egyes bányászati keresetek utóbbi osztályozás végett az eljáró polgári csődületi bírósághoz áttétetnek: mindazonáltal a végrehajtás bányai vagyonra nézve mindig az illető bányabíróság útján eszközözlendő.

D) A többi hitelezőknek az általános csődtömegből leendő kielégítésére nézve.

15. §. A fenebbi pontokban tárgyalt igények kifizetése után fennmaradó összes csődvagyon az általános csődtömeget képezi, mely az összes hitelezők kielégítésére, a mennyiben ezek már az A. B. C. pontokban kijelölt csődvagyonból ki nem fizettetnek, következő rendben fordítandó:

Az első osztályba tartoznak:

16. §. 1. Azon költségek, melyek az áta-

lános csődületi tömeg rendbeszedésére biztosítására és kezelésére szükségesek voltak, hová a tömeggondnoknak és perügyelőnek meghatározott díja s a bukottnak tartására a 12. §. értelmében történt kiadások is tartoznak.

2. A csődperben eljáró megyei törvényszékeknek tartására szükséges költségek, ha a csődtömegnek értéke 1000 frtot meghalad, egészben a tömeg által viselendők. Ezer forintot meg nem haladó tömegből mindazonáltal semmi díj nem jár, s a többi bíróságoknál e részben az eddig divatozó szokás fog továbbá is megtartatni.

3. A végrehajtási szokott költségek.

4. A közhivatalbeli letétemények vagyis azon pénzek s ingó vagyonok, melyek közhivatalt viselő személynek hivatalánál fogva adattak kezéhez, a mennyiben azok a 44. §. szerint természetben ki nem adattak, vagy az érettők bejött pénz a csődületi per folyamata alatt, ugyanazon §. értelmében ítélet következtében ki nem fizettetett, továbbá a tisztviselőnek hivatalos számadásaiból eredett elmarasztalások.

5. Minden közadóbeli tartozások s hátramaradások egy évre; — a régiebb közadóbeli hátramaradások ezen osztályhoz nem tartozván.

17. §. Hogy ha a csődületi tömeg oly csekély volna, hogy abból még az első osztálybeli követeléseket sem lehetne egészen kielégíteni: akkor a kielégítés azon renddel teljesítetik, melylyel az első osztálybeli követelések a feneb-

biekben megállapított sor szerint kielégítendő, és pedig úgy; hogy azon első osztálybeli követelés, mely sorra elébb van, egészen kifizetendő, habár más, ugyanazon első osztályban, de hátrább levő követelésnek kielégítésére semmi sem maradna is.

A második osztályba tartoznak:

18. §. 1. A gyámsági számadásokból eredett elmarasztalások.

2. A bukott cselédjeinek hátralevő bére a mennyiben ez a csődület megnyitása előtt egy évre hátra van.

3. A kereskedői segédeknek fizetése az 1840. XVI. t. cz. 31. §-a értelmében.

4. Az orvosnak díja, s a gyógyszerárusnak orvosi szerekért felszámított követelései szintén a csődület megnyitását megelőzőtt egy évre.

5. A temetési költségek, és pedig ha a bukotta csődület megnyitása előtt halt meg, egészen, — ha pedig a csődület alatt halt meg, akkor úgy mint szegény leszen eltemetendő, s s csak azon költségek fognak felszámíthatni, melyek eltemetésére mulhatlanul szükségesek valának.

6. A lakbéri tartozás azon félesztendőre, mely a csődület megnyitását közvetlen megelőzte.

19. §. Ha az első osztálybeli követelések kielégítése után a tömegből annyi nem maradna, hogy abból ezen második osztálybeli

követelések teljesen kifizettessenek: akkor azon vagyon, mi az első osztálybeliek kielégítésén fölül megmaradt, a második osztálybeliek között, követeléseiik mennyiségének aránya szerint leszen felosztandó.

A harmadik osztályba tartoznak:

20. §. A bukott feleségének törvényes hitbére; a mennyiben ez a csődtömeghez tartozó ingatlan vagyonból ki nem elégítettett.

2. A bukott kereskedő feleségének hozománya, és jegy-ajándéka, a mennyiben annak valósága, s a férj kezére lett jutása bebizonyíttatik. Hogy azonban az asszonyi hozomány ezen harmadik osztályba soroztassék, szükséges, hogy az kereskedőknél, a kereskedőkről szóló 1840. XVI. t. cz. 9. §-a szerint az ott meghatározott időben az illető törvényhatóságnál bejelentve; s rendszeresen bejegyezve lett légyen. — A bukott kereskedő feleségének ekkép bejegyzett hozománya — az 1. pont alatt említett hitbéri követelés kielégítése után — minden egyéb harmadik osztálybeli követeléseket, mik a bejelentés utáni időből erednek, megelőz és levonás nélkül, a mennyiben a harmadik osztálybeliekre esett csődtömegből lehetséges, kifizetendő.

3. A bukott által kiadott vagy elvállalt váltóbeli kötelezések; ezek azonban egymás között semmi elsőbbséggel nem birnak, hanem azon somma, mely a tömegből ezek kielégíté-

sére fennmaradott, közöttük aránylag leszen felosztandó.

21. §. Ott, hol az új osztályozás vétetik alkalmazásba, a 89. §. b) pontjában a 85. §-sa lett hivatkozás elhagyandó lévén, a c) pont következőleg bővítettik:

„c) a bukottnak közönséges adóslevelei, melyekhez a be nem táblázott vitalitiumok is sorozandók.“

22. §. Ugyanott, hol az új osztályozás fog alkalmazásba vétetni, a 92. §-ból a 91-re lett hivatkozás szintén elhagyandó lévén, ezen 92. §. az első sorban ekkép kezdődik:

„92. §. az ötödik osztályhoz tartoznak minden régibb kamathátramaradások stb.“

23. §. A 108. §. következőképen változik:

„Ezekután a bíróság felszámítja a megítélt követelések egész mennyiségét, s ha a csődületi tömeghez tartozó ingatlan javak még mind el nem adattak: azokat s a rajtok levő és az 58. §. szerint még el nem adott gazdaságbeli ingókat árverés alá bocsátja, s annak a hitelezői választmány közbenjöttével leendő teljesítésére egyik bírósági tagját kiküldi; ha pedig az árverés alá bocsátandó javak más közt vagy bányabirói törvényhatóság alatt volnának, az árverést a választmány által beadandó föltételek mellett átküldő levél mellett az illető dologi, — bányavagyonra nézve pedig mindig az illető bányabíróság eszközölni.“

24. §. A 132. §-hoz még következő pont járul:

„A magyar csődtörvény ujlagos hatályba léptének napja előtt már megnyitott csődök az eddigi szabályok szerint tárgyalandók s fejezendők be. Ellenben azon csődökre nézve, melyek ezen nap után nyitvatnak meg az ezen csődtörvény tárgyaira vonatkozó előbbi szabályok megszüntetvők.”

25. §. A rendeletileg behozott csődegyezségi eljárás megszüntetik.

26. §. A mi a befejezett, vagy a magyar csődtörvény visszaállításáig befejezendő egyezségi eljárásokat illeti, — ezek, nehogy szerzett jogok sérelméről szó lehessen, vagy a magánjogokban zavarok előidéztessenek: a törvényhozás e részbeni jogainak fentartása mellett bevégzett tényeknek lesznek tekintendők.

27. §. A mi pedig a függő egyezségi eljárásokat vagyis azokat illeti, melyek a honi csődtörvény visszaállítása határnapján valamennyi hitelezőnek hozzájárulásával még véglegesen be nem fejeztettek: azok legott csődperre alakitassanak, s az illető csődbíróságokhoz áttétetvén, a magyar csődtörvény rendeletei s szabályai szerint tárgyalatassanak s intéztessenek el.

V.

**KERESKEDELMI, FUVAROZASI
ÉS VÁSÁRI TÖRVÉNYEK.**

Az 1836:18. és az 1840:16., 17., 18., 19. és 20. törvénycikkekben foglalt törvények visszaállíttatván, —

1. §. A kereskedési szabadalomnak időközbeni tágulása folytán, s azon tekintetből, hogy az illető városi hatóságnak e részben szabadabb kéz hagyassék fenn, az 1840:16. t. cz. 2-ik §-a ekként változik:

„i) Ezeken kívül sz. k. városokban addig, míg e részben a törvényhozás kimerítőleg rendelkeznék, az, hogy az illető város kebelében minő gyakorlat áll fenn, közhatósági lag fog megállapíttatni.“

2. §. A vásári biróságról rendelkező 1836:18. t. cz. 17ik §-a így módosul:

„17. §. — A rendezett tanácssal bíró községekben, a városokban bárki ellen benyújtott panaszait szintén a fenebbi szakaszokban a sz. k. városokra nézve megállapított szerkezetű és hatóságu vásári bíróság ítélendi el.“

3. §: Ugyanezen törvény 18. §-a következőleg változik:

„18. §. — Végre a többi községekben, melyek a fenebbi 17. §. tartalma alá nem esnek, — mindenki panaszát, a mennyiben ez a vásár tartalma alatt keletkezett kötelezésből származik, a szolgabíró és esküdt ugyanazon vásár lefolyta alatt elintézni tartoznak.“

4. §. Ugyanazon törvény 20. §-ból ezen szócška „földesuri“ kimarad.

VI.

URBÉRI,

FÖLDTEHERMENTESÍTÉSI, ARÁNYOSSÁGI ÉS MEZEI RENDŐRSÉGI ÜGYEK.

1. §. Az 1836. és 1840. évi urbéri törvények folytán időközben keletkezett, az urbéri szabályozások minden nemére, az arányossági perekre és a földtehermentesítésre kiterjedő legfelsőbb szabályok az 1848-ik évi viszonyokkal összeütközésben nem lévén: azok a legközelebbi törvényhozás intézkedéseig, az 1790: 35. tcz. példája nyomán, minden innen az ország alkotmányos állására és alaptörvényeire vonható hátrányos következtetés nélkül, anyagi tekintetben továbbra is hatályban maradnak.

2. §. Alaki tekintetben mindazonát az

urbéri és arányossági ügyek keresztülviteléről az 1836. 1840. és 1848-ik évi törvények által eléggé gondoskodva lévén: az eljárásra és bíróságokra nézve ez uton teendő intézkedések mellözhetlen szüksége egyelőre fenn nem forog.

3. §. A mezei rendőrséget szabályozó 1840: 9. tcz. 17. szakasza, a mennyiben a telektől elmozdítás büntetésére vonatkozik, hatályon kívül helyeztetik.

4. §. Ugyanezen törvény többi rendeleteire nézve, melyek a testi büntetésről szólnak, a bűnvádi eljárás tárgyában fönnebb foglalt szabályok tartandók szem előtt.

VII.

B A N Y A Ü G Y.

I. FEJEZET.

A k ö s z é n r ől.

1. §. Az általános osztrák bányatörvény 3. 284. és 285. §§-ai a köszénre nézve Magyarországot illetőleg következőképen módosittatnak:

a) az állami kincstárba fizetendő bányavám — Frohen — a köszéntől, jövő törvényhozási intézkedésig egyáltalában megszüntettetik;
 b) a más földén, vagy földének gyomrában köszén bányajogilag kiaknázó iparos, — a

mennyiben közte és a földbirtokos közt e tekintetben külön szerződés nem kötöttetett, — az eddig a kincstárnak fizetett bányavámost ezentul a földbirtokosnak bér gyanánt kiszolgáltatni tartozik ;

c) az 1859. október végeig a földbirtokosok javára s mások kizártával kiszabott köszénbánya-nyithatási s felkérhetési idő akkép élesztetik fel, hogy a törvényhozás máskénti rendelkezéseig, a földbirtokos beleegyezése nélkül köszénkutatásra való engedély, annál kevésbé bányászati adomány, a bányahatóságok részéről senkinek ne adassék ;

d) földbirtokos nevezete alatt mindazon helyeken, hol a szabályozás és összesítés már megtörtént, vagy hol annak be nem hozhatása biróilag kimondatott, szóval hol a volt urbéri birtok már véglegesen meg van alapítva : az illető tulajdonos tekintendő földbirtokos gyanánt, legyen az akár volt-földesúr, akár volt-urbéres. Hol azonban az összesítésnek még helye van, ott a bármely földön fölfedezendő köszéntelep a volt földesuri birtok tartozékának nyilatkoztatik.

e) a jövő törvényes rendelkezésig is nyerhetők a köszénre nézve bányajogosítványok, mihelyt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik.

f) A ki 1859. november első napja előtt más birtokán bányajogias kutatás mellett köszénre fedezett fel, ugyanazon időben pedig a tulajdonos is köszénre turzott, és magának

bányahatósági engedélyt is adatott: ez esetben az idegen turzó a fölfedezett kőszéntelepet a földbirtokosnak átengedni köteles; viszont a mondottidőben turzott földbirtokos által netalán mellékesen fölfedezett más királyi adomány tárgyát tevő ásványtelep, az egy időbeli idegen turzónak leszen átengedendő.

g) Az ujonnan kiterjesztendő kedvezményi idő alatt idegen tartozó által mellékesen, egyéb ásvány kísérete nélkül felfedezendő kőszéntelepek, szintén a földbirtokosnak lesznek — egyezség nemsikerülte esetében — átengedendők; ha pedig a turzó vagy az adományozott bányatulajdonos másnemű ásvány termesztése mellett kőszént is állitana elő, ez utóbbit az általános b. t. 124. §. értelmében, a termesztési költség aránylagos megtérítése mellett, a földbirtokosnak odaengedni köteles.

II. FEJEZET.

A bányabíróságokról.

2. §. Az első folyamodásu bányai bíraskodás, mely az általános osztrák bányatörvény szerint a fejedelmi bányakapitányságok hatóságától elkülönöztetvén, ekkoráig némely cs. kir. országos s illetőleg cs. kir. megyei törvényszékek által gyakoroltatott, megszüntetvén, jövőre

azon es. kir. törvényszékek bányabíráskodása ideiglenesen az országban fennálló öt kerületbeli kir. bányakapitányságokkal, nevezetesen a besztérczebányaival, nagybányaival, a Kassáról Szepes-Iglóra áthelyezendővel az oraviczaival és a budaival egyesítettik.

3. §. E királyi bányakapitányságok mint első folyamodásu ítélőszékek, az akkép egyesített bányatörvényhatóságnak birói ágában, a magyar igazságügyi kormányhatóságnak s az illető felsőbb törvényszékeknek rendeltetnek alája.

4. §. Minden ily kerületi bányabíróság áll, egy a hon alkotmányos rendszerének, törvényeinek, a helybeli viszonyoknak, ugy a magyarhon, hivatalos és egyéb kerületbeli nyelveknek ismeretével biró királyi bányakapitányból, mint elnökből, továbbá egy előadóból, kinek hasonlóan a honi jog és bányászatban jártasnak kell lennie, s aki külön jegyzőkönyvet vezetvén, külön irattárral is ellátva leendő. Ezen két bírósági tag a kormány által neveztetvén, azonfölül az evégre a bányászati szakértők sorából kinevezendő több egyén közül még egy díjtalan ülnök is meghivandó.

5. §. A bányakapitánynak akadályoztatása esetében, birói helyét pótolja a bírósági előadó, kinek hatásköre azonban a bányakapitányság egyéb hatósági körére ki nem terjed. Ily esetekben a bányászati szakértők közül ketten lesznek meghivandók.

6. §. Ezenkívül az öt bányakerületnek

többi nevezetes bányauzleti helyein bányakapitánysági helyettesek a szükséghez képest fognak kormányilag neveztetni, kik mint a kerületbeli bányatörvényhatóságok birói ágában is kitétetvényes segédközlegei, mindenemű ügyekben és perekben előkészítőleg eljárandnak s a kapitányságok birói meghagyásait teljesítendik s végrehajtandják; egyszersmind a fegyelmi hatóságot hivatalbeli területeiken gyakorlandók.

7. §. A bányakapitányság és helyetteseik hivatalbeli segélyszemélyzetének a szükséghez képest való kiállításáról, kormányilag külön intézkedés fog tétetni.

8. §. Minden bányauzlybeli birósági végzések s ítéletek, mennyiben föllebbvihetők, a királyi és hétszemélyes tábla által fognak megvizsgáltatni. Evégre mindkét táblánál a bányai ügyekre nézve egy kellően kiképezett szakértő törvénytudó előadó hozzájárultával, külön osztályok fognak képeztetni.

III. FEJEZET.

A bányai biróság hatóságáról.

9. §. A bányakapitányságoknak, mint egyszersmind bányabiróságoknak hatósága valamennyi, a bányászati adományozás vagy engedélyezés alá eső, s bárki által birt bányai tárgyakra s járulékaikra, ideértve a köszén-

bányákat és az összes kohászatot is, úgy az ezekből s a bányai kezelésből származó peres esetekre is kiterjed.

10. §. E szerint a bányabirtokosok polgári állapotra való tekintet nélkül, egyedül bánya birtokokra s az annak műveléséből támadó jogesetekre; továbbá a bányászati tisztek szolgák és munkások számadásaik s kötelezettségeikre nézve és a bányatörvényben kijelölt fegyelmi esetekben személyeikre is, a bányabíróság hatósága alatt állanak.

11. §. A bányabíróságok egyszersmind bányatelekkönyvbírák is, s ehez képest a dologi biráskodást is gyakorolandják.

12. §. Hatóságukhoz tartozik továbbá a bányásztársládák — Bruderladen — intézményéből és annak kezeléséből fölmerülő jogesetekbeni eljárás is.

13. §. Ugy szintén a bányák és bányászat műtani kezeléséhez megkívántató minden súlyokra és mértékekre való felügyelet és fegyelmi eljárás.

14. §. Az érczlopás és sikkasztás, ásványtelepek betapasztása, vagy eltitkolás által elkövetett büntetteknek megfenyítése, a polgári hatóság körébe tartozik; ilyenmő esetekben mindazonáltal a bányatárgyakra nézve szükséges nyomozás, szemle, vagy becslés, egyszersmind a tény minéműségének meghatározása is elébb az illető bányászék által eszközöltetik, mely valamint ez esetben, úgy biráskodása alá tartozó más

tárgyak megítélése alkalmával fölfedezett bűntettekre nézve is minden vizsgálati, vagy előtte netalán lefolyó perbeli irományokat, a lehető követelések és kárpótlások lajstromával együtt, a büntető hatóságnak hivatalosan megküldeni tartozik.

IV. FEJEZET.

Bányai és bányászati tárgyakat illető jogról.

15. §. A hatályban ideiglenesen meghagyott általános osztrák bányatörvény anyagi része a bányajognak törvény általi végleges megállapításáig, az annak előtte is fenállott, a közönséges törvénytől eltérő következő intézkedésekkel kiegészítettik.

*1-ső cikk: A vidéki rendszabályokról
(Revier-Statuten).*

16. §. Bányabirtokosoknak s bányatársulatoknak jövő törvényhozásig, vidékük számára belviszonyaik s helyi szükségleteikhez és az ásványtelepzetek különféle természetükhöz képest, mindazokról, mik az ideiglenesen hatályban maradt bányatörvény alapelveivel össze nem ütköznek, az e részbeni eljárási rend megtartása mellett vidéki rendszabályokat — Revier-Statuten — alkotni ezennel is megengedtetik.

2-ik cikk: Az elévülésről.

17. §. Törvényesen szerzett és törvényes műveléssel fentartott bányatelkekre való berontásnál vagy biróilag kijelölt földszint vagy földalatti bányahatároknak erőszakos megsértése áthágása, vagy áthelyezésénél az elévülésről való hivatkozás semmi esetben sem fogadtatik el.

18. §. Csalás, ravaszság, erőszak és félelem miatt a bányatelkek vagy bányarészek eladásának vagy egyéb átruházásának félretételét, bárki is a bányatelekkönyvbeni bekebelezéstől számítandó egy év alatt követelheti csak; különben keresete elévül.

3-dik cikk: A szerződésekről.

19. §. Minden bányajog és birtok átruházását, föltételeit és czimeit — különbeni érvénytelenség terhe alatt — írásba foglalni, és a bányabírósnak bányatelekkönyveztetés végett bemutatni kell. A bányabíróság bejegyzése nélkül bányabirtokot senki nevére, még a házi bányaüzleti könyvekben sem szabad átírni.

20. §. Ha valaki a hirtelenkedve kötött és szabályszerű bejegyzéssel még nem törvényesített szerződést megbánná, azt csak a bányabíróság előtti visszahívással szabad megsemmisíteni: a visszahívó mindazáltal a szerződő másik félnek ezáltal okozott költségeit megtéríteni és azt, mit szerződés fejében netalán fölvelt, a

visszahívás érvénytelensége alatt — haladék nélkül visszaadni köteles; máskülönben a szerződést pontosan teljesítő ellenfélnek megkérésére a szerződés, csupán ez esetben, mihelyt a visszahívó törvényes 15 nap alatt ezen kárpótlásra nézve eleget nem tenne, a visszahívás ellenére is jegyzőkönyvbe iktattatik s fogamatbavétele eszközöltetik.

4-dik czikk: A haszonbérletekről.

21. §. Bármintemű haszonbérbe adások bányatársulatok részéről, csak bányatársulati gyűlésen történhetnek; a bizonyosságul hivandó bányabíró vagy előadó, vagy helyettes pedig a kötendő szerződés alkalmával oda figyelmeztet, hogy senki a bányabirtokosok közül, ha kívánná, a bérleti részvény-közösségből ki ne zárattassék, egyszersmind pedig az érczástványtelepzetek pusztításának meggátolása végett, szabályos mívelési rend, melyre felügyelni köteles, alapittassék meg.

5-dik czikk: A bányai örökségekről, azok összeírásáról és lelettárról.

22. §. Öröklött bányajogositványok is bányászati birtokok valamint eddig, ugy ezen-tul is ősi vagyon természetével nem bírván: fölöttük az illető tulajdonosok mind éltükben, mind halál esetére korlátlanul rendelkezhetnek; végrendelet hiányában pedig a polgári törvények e hagyatéknemre is alkalmazandók.

23. §. A bányavagyon összeírását és becslését a bányabíróság egyik tagja vagy a helyettes teljesíti, és a halálozás esetére azt akár maga, akár más hatóság által megkeresve, haladék nélkül megkezdi, s a netalán szükséges záralásvétel megrendelése, és a becsülendők megbecslése mellett minden találtató javaknak leltárát elkészíti, s azt azon esetre is, midőn a meghalálozottnak semminemű más polgári vagyona nem létezik, az illető megyei vagy városi hatóságnak hiteles alakban átküldeni, más példányát pedig a bányabíróságlevéltárába letenni tartozik. A vagyon mikénti kezeléséről, vagy pedig gyámnokok nevezéséről, a mennyiben végrendelkező másként nem intézkedett, minden esetben az illető polgári hatóság gondoskodni köteles.

6-dik cikk: Az árvák és gyámság alatt létezők bányajogainak kezeléséről.

24. §. A gyám- és gondnokság alatt létezők bányajogait és birtokait a gyámnokok vagy gondnokok önkénytesen el nem adhatják, és semmizim alatt el nem idegeníthetik, s ha tennék, ily idegenítés teljesen érvénytelen, és az árváknak joguk van, azt 24 éves korukig bárkitől visszavenni.

25. §. Ha pedig a gyámnok vagy gondnok az árvai bányabirtok művelésére elegendő értékkel, tömeg hiánya miatt nem bírna, vagy a bányaművelés folytatását más helyes okokuál

fogva az árvák nyilvános sérelmével, s az árvai tömeg veszélyeztetésével egybekötve lenni látná, vagy észrevenné, hogy az illető bányatársulat reményt veszelve, a kérdéses bánya s bányászati tárgy művelésével felhagyni szándékozik, vagy éppen már felhagyott: ez esetben a fenforgó körülményeket az illető polgári hatóság ítélete alá terjeszteni tartozik, mely e részben mindenekelőtt és minden esetre a járásbeli járásbiróságnak hiteles okokkal támogatott véleményét kellő figyelembe vevén, ha egyezéssel és engedelmével hozzájárul, a gyámnok vagy gondnok az árva bányai birtokát szabadon elidegenítheti, vagy a körülményekhez képest egyenesen elhagyhatja, a tökéletes kort elért árvának pedig e tett miatt sem a gyámnak vagy gondnok, sem az általa elidegenített vagy elhagyott bányai tárgyak jövődöbeli birtokosa ellen kereset nem adatik.

26. §. A mennyiben pedig előre elhatározni nehéz, ha bányabirtok által az árvák sorsa javíttathatik, vagy súlyosíttathatik, e a gyámnokok és gondnokok az illető polgáritörvényhatóságnak, ez esetben is a bányabiróság véleményének meghallgatása után adandó különös engedelme és megegyezése nélkül, bányaosztályrészeket az árvák számára venni vagy bármikép szerezni tiltatnak.

27. §. Azon esetben végre, ha valamely bányatársulat a bánya és más bányászati tárgy művelésében a miatt gátoltatnék, mivel az árvai részekre eső mennyiség nem fizettetik, s az illető

gyámnok vagy gondnok, az illető polgári törvényhatóságnak is tudtára adandó birói megintés után ezen tartozást a kitűzött törvényes határidőig le nem fizetné : az árvák kérdéses részvényei késedelmezés alá esnek, s ha az által az árvák netalán károsíttatnának, viszkeresetök csupán a hibás gyámnok vagy gondnok ellen leend.

7-dik czikk: Örökségben kapott bányai s bányászati tárgyak felosztása módjáról

28. §. Midőn kiskorúak érdeke forog fenn vagy a nagy koru osztályosok maguk között egyetértésre jutni nem tudnak ; — minthogy a bányajog és birtok értéke a szoros értelemben vett ingó javak értékénél sokszor változékonnyabb, — oly esetben, hol nemcsak bánya és bányászati tárgyak, de egyszersmind más ingó vagy ingatlan javak is lennének felosztandók: bányai tárgyak értékét és sorsát egyéb ingatlan birtokkal, vagy ingó javakkal kiegyenlíteni, és az osztozók egyikének vagy másikának, bányai osztályrészük helyett illetőségükben más valamit adni nem szabad, — hanem ily bányarészek minden osztozó közt egyenlően és törvényes arányban elosztandók.

29. §. Meg nem engedtetik továbbá ily esetben, hogy egyiknek osztályrésze egyik, másiknak illetősége ismét más különböző bányai tárgyban vágassék vagy is egyenlítsessék ki, hanem az osztozók mindenike törvényes arány-

ban őt illető osztályrészét minden bányatárgyban külön fogja megkapni, később annak akár magánosan akár társaságban leendő kezelése az osztályosok tetszésére hagyatván.

30. §. Az osztály ezek szerint megtörténvén, ezen bányai és bányászati tárgyakban akár az osztály igazítására, akár új osztályra a kereset egyedül csak azon esetben engedtetik meg, ha a részvények felosztásában számolási hiba történt volna.

V. FEJEZET.

A közönséges törvénytől eltérő bányai törvénykezés.

31. §. A közönséges polgári jog alaki rendszabályai a bányabíróságok által is megtartandók, és az ő ellőttök tárgyalandó perekben is alkalmazandók, a mennyiben ezen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak.

8-dik czikk: A bányabíró eljárásáról.

32. §. Világos és kisebbszerű jogesetben szóbeli s rövid úton jár el a bírósági előadó a maga mellé veendő tollnokkal, illetőleg a bányabíróági helyettes a maga járásában.

33. §. Midőn bányászati munkás vagy al-tiszt idéztetik; egyszersmind az illető bányatársulati képviselő vagy bánya műtelep főnöke vagy tisztje is afelől tudósítandó.

34. §. Midőn az összes bányatársulat ellen egyetemben indíttatik per, a bányatársulat képviselőjét, vagy a bánya igazgatóját mint olyat megidézni elég.

35. §. A bányatársulat képviselőjének fel nem találhatása esetére, a kézbesítendő keresetlevél a bánya vagy huta épületére s illetőleg a bánya torkolatára, két tanu jelenlétében felszögezendő.

36. §. A szóbeli rövid utra való ügyek kivételével a bányaszékek előtt, különbség nélkül, mindennemű perek folyamodási alakban lesznek folytatandók.

37. §. Ha valaki bányabirtokában vagy jogában más által háborgattatnék, vagy abból erőhatalommal kivettetnék, a sértett félnek ez iránt leendő panaszáról a bányabíró visszahelyezési rövid uton úgy jár el: miszerint haladék nélkül a hely színére kimenvén, s az illető felek kihallgatása mellett körülményes vizsgálatot tévén, ha ezek folytában a sértett fél vagy birtokának 15 napig tartott békeséges használatát, vagy egyedül törvényes birtokczimét hitelesen bebizonyítaná, őtet a hatalmaskodónak minden okozott költségekben s károkbán történendő elmarasztása mellett rövid uton birtokba helyezni, s mindezekre rézve a folyamodástól számítandó 14 nap alatt teljes végrehajtással is eljárni köteles.

38. §. Visszahelyezési esetekben a fölebbvitel egyedül a bányaszékre, s egyedül birtokon kívül engedtetik meg, a bányaszék ítéle-

tével meg nem elégedő félnek pedig, csak a rendes törvény útja marad fen; egyéb rövid utú, valamint formás perekben is a bányabíróság ítéletétől a főlebbvitel mindég birtokon belől történik:

9-dik cikk: A bánya-átlyukasztási eljárásról.

39. §. A bányatelkeknek szomszédok és határosok közt bányászilag történt átlyukasztását, legyen az érczászvány-telepzeteken vagy meddő sziklán keresztül, bármelyik érdeklett félnek az iránt tett bejelentése után, a bányabíró, bányaszéki mérnök közbenjöttével, a helyszinén rövid uton megvizsgálja, s elintézi, az elégedetlen félnek a törvényes folyamodás útja fennmaradván.

40. §. Mind a szomszéd bányatársulatnak, ki a vele határos bányatelek jogaiba vágni lelkiismeretesen ovakodik, mind annak, ki bányatelkének a szomszéd által netalán czélzott berontását jókor megelőzni kívánja, tetleges átlyukasztás előtt is mindig joga van, a bányabíróságot a szemle megtételére s a földalatti határok birói kijelölésére kikérni.

41. §. A feleknek bármelyike beadván az iránt folyamodását, a bányabíró a dolog mi-benlétéről tudomást szerezve, a szomszéd felé irányzott mindenik vonalnak és járatnak a külhatártól valódi távolságát megszabni, s ily földalatti vonalnak mindenik végén — egy-

szersmind kívül is állandó pontokat kitűzni, s így mind a két felet saját határaiba vezetve, biztosításukról gondoskodni köteles.

42. §. Ha pedig szemle alkalmával úgy találná, hogy az átlukasztás mind a két fél által mivelte érczászvány-telepzetek vonulata vagy dőlése (Verflaechen) szerint már megtörtént, nem csak a bányatelkeknek külhatárát, a bányában föld alatt is kijelölni (die Ortung in die Grube stellen) s mindkét szomszédnak földalatti határait, további surlódások s innen származó perlekedések megelőzése végett, egy állandó határjegy leszögezésével megállapítani, hanem az alattomos orozás által kiemelt ásványok árát is kiszámítani, és a kárvallattat mind az ásványokra, mind a birói költségekre nézve rövid uton kármentesíteni tartozik.

43. §. Hogy pedig az ily ásványozások, birói eljárás előtt is meggátoltassanak: az illető szomszéd bányabirtokosságok, az érczászvány-telepzetek vonulata vagy dőlése szerint történendő valóságos átlukasztások esetében, az átlukasztás pontjától minden részre pontosan mért 3 ölnyi távolságra a további munkával nyomban felhagyni, s az átlukasztás esetét, a bányabiróságnak haladék nélkül bejelenteni kötelesek.

44. §. A szomszéd és határos bányatársulatok közt történendő bármilyen átlukasztások eseteiben, a határosokat szokatlan és kitűrhetlen bűdösséggel, füsttel, rossz szándéku

elrekesztésekkel, a viznek a szomszéd telkére való vezetésével, vagy más ilyenmü káros módokkal boszantani nem szabad; maskülönben a bányabirtokos, két harmadában a társ-ládának, egy harmadában a sértett félnek jutandó 100 fttal, minden egyes felvett vagy megbizott személyért 10 fttal; bányamunkások pedig 40 forinttal lesznek fenytendők. Magában értetvén, hogy a tisztokért ily esetben maga a bányatársulat kezeskedik és fizet, — viszkereseti joguk mindazáltal ellenök fennmarad.

45. §. Végre azon esetekben, ha valamely bányában a sziklákat tűz erejével kellene lágyítani: e gyakorlatot, miután azt előbb a bányabiróság is megismerte, a szomszéd által kivánt átlukasztással füstokozás ürügye alatt gátolni nem lehet; ellenben ha más bányában átlukasztást az kérne, ki tűz segedelme nélkül munkáját nem végezheti a szomszédokkal a füst alkalmatlanságainak eltávolítása iránt megegyezni tartozik, — különben mint törvénszegő, a fölebbi §. értelme alá esik.

10-dik cikk: Régi adományozásokból támadt perek elintézési módjáról.

46. §. Hogy ha az ásványér lejtős dölése szerint adományozott telekben az erek, és így a telkek is egymást átmetszenék, a régibb felkérő a telkén átnyúló erét saját határai közt használandja, az ezen tulterjedő érhez

pedig a későbbi felkérőnek joga fennmarad. Ha azonban ily erek összefolynának s egyesítve tovább terjednének, és sem vonulat vagy dőlés, sem más alkatrészek minémősége ki nem mutatnák, hogy melyike nyeletett el a másik által: ezen összefolyt érnek az érintkező ponton tuli használata a régibb felkérőt illeti; de ha ismét külön válnának, vagy ha megismertető jeleit az egyik megtartva, a másikat egészen megsemmisitené: kiki vagy sajátos jelek, vagy ezek hiányában az előbbi dőlés vagy vonulat szerint megismerhető érnek további mivélésére jogosittatik, habár későbbi fölkerő lenne is.

11-dik czikk: A perbeli és peren kívüli szemléről.

47. §. Bányák s egyéb bányai tárgyak iránt peren kívüli szemlék, ha azok valamely bányabirtokosság folyamodására az ellenfél kihallgatása s belenyugvása nélkül történtek, habár ideiglenes intézkedést vontak volna is maguk után, a megindítandó perben tekintetbe még sem vehetők.

48. §. A szemlevétel szüksége fennforogván, azt a bíróság megrendeli, a feleket meghívja s vagy maga, vagy küldöttjei által a hely színén hitelesen eszközli.

49. §. Midőn szemlevételnél tanuk alkalmaztatnak, azoknak a hely színén és a felek jelenlétében kell kihallgattatniok, s akkor az

ellenfél részéről a tanunak közbevágó kérdések is tétethetnek. Műértők alkalmazása esetére az ellenfelek mindenike egy műértőt nevez, szükség esetére pedig azokhoz a bíróságnak is egy harmadikat alkalmazhat.

50. §. Mind perbeli mind perkívüli szemlének körülményesen előadott eredménye a bányaszéki, illetőleg hivatalos könyvben egész kiterjedésében beigtattatik, s a feleknek ha kívánnák, hiteles alakban kiadatik.

51. §. Ámbár végítélet-hozásra bevégezett perben a feleknek szóváltásai s bizonyítványai elegendők; mivel azonban bányai perekben, kivált pedig a mértan alkalmazását igénylő bányatelkek és érczászvány-telepzetek tulajdonossága fölött a helyszínen, ha a bíróság szükségesnek belátja, szemletétel is kívántatnék: ily esetekben, ha a felek nem sürgölnék is, a bíróság végítélet-hozás előtt a helyszíni szemlét rendel, s a pert, érdeme fölött szerzett ily előismeretek után, végképen eldönti.

52. §. A perlekedő felek közt történő vagy közelgető átl'yukasztások, valamint mérnöki eljárást kívánó minden más esetekben, a felek által kívánt bírói szemle úgy eszközöltessék: hogy a fenforgó kérdések nemcsak a bányaszéki, de hittet eleve kötelezendő más bányamérnök által is folytetetvén, minden számtételek a külön készített térképpel, s úgy a bányaszéki küldöttség mind a mérnök által aláírandó véleménynyel együtt, a bányaszéknek bemutatassanak.

12-dik czikk: Földszinti s alatti károk becsléséről.

53. §. Perindítás előtt bármikép okozott földszinti s alatti károk becslése a bányaszéki küldöttség által történik.

54. §. Minden kárbecsléseknél, kivált hol ércz-kivájat forog fenn, a becselő birói küldöttség a kár kipuhatolására szükséges minden eszközöket, ugymint okleveleket, a mennyiben kaphatók, tanuvallomásokat, s hittel kötelezendő műértők becslését segédül venni, s az eset ugy hozván magával a kártevő bányatársulatnak fő- és altiszteit és munkásait is hit alatt kihallgatni köteles.

13-dik czikk: A birói zárról.

55. §. Ha valakinél, akár büntett akár perlekedés folytában történendő elmarasztása esetében, vagyonhiány veszedelme forogná-fen, s az vagy köztudomásra lenne, vagy hitelesen bebizonyíttatnék: a követelt félnek bányai vagyona, az illető bányaszék által, birói zár és kezelés alá vétetik.

56. §. Ezen esetben a bányaszék a zár alá vett vagyon minemőségéhez képest, a felek meghallgatása után zárgondnokot rendel, ki a bányaszék felügyelése mellett az egész vágyont felelősség terhe alatt ugy kezeli, hogy a mivélésre szükséges kiadásokra fordítandó.

költségek levonása után fenmaradó jövedelemből meggyűjtött tőke, végrehajtás idejéig, árvabiztosíték mellett kamatra adassék.

57. §. A zárgondnok díját fáradsága és felelőssége arányában, s az illető felek kihallgatása mellett, mindenkor a bányaszék szabja meg, az mindazáltal a jövedelem századrésznél többet nem tehet.

58. §. Ha valaki nem csak a pertárgy ép-ségben tartása, de jogbonyolódások elleni biztosítás tekintetében is, egy, minden kifogás fölötti átvállalót (fidejussor) vagy kezeszt állít, a birói zár megszűnik, s ha már elrendeltetett volna, tüstént feloldatik.

59. §. Ha vagyonhiány veszedelme fenn nem forogna ugyan, de a bányatelkek határai vagy bármínemű követelések iránt támadt kérdések eldöntése esetére a peres tárgy értékének s mennyiségének meghatározásában előre is nehézségek azért mutatkoznak, mivel az illető bányatelekben a peres helyen kívül még más helyen is értékes ásványok vágnak: ez esetben a törvényszék a peres helyen kiásott vagy ásandó illetően ásványoknak, evégre biróilag felesketett egyén által külön és havonkint benyújtandó számadás mellett teendő kezelésért tüstént megrendeli, a bányatermekből eredő jövedelemnek mindazáltal az alperes szabad rendelkezésére és használatára fennhagyhatók.

14-ik cikk: A végrehajtásról.

60. §. Midőn a győztes félnek valamely bányabirtok oda ítéltetett: a birói foglalás a szomszéd és határos bányatársulatok képviselői vagy tisztjei jelenlétében a hely színén történik. Befejeztetvén a birói foglalás, a végrehajtó bíró ebbeli eljárásáról a kiküldő bányaszéknek első ülésben körülményes jelentést tesz, mely felolvastatván, egész kiterjedésében az illető jegyzőkönyvbe iktattatik, egyszersmind ahhoz képest a bányetelek-könyvben is megtehető az illető be- és kikeb-
lezés.

61. §. Bányászati tárgyra kiterjedő végrehajtás, ide értve a lezárolást, fölbecsülést és árverezést, még oly esetekben is, midőn az ítélet, mint vegyes vagyону csőd esetében, más hatóság által hozatott, csak bányabíró-ság kiküldöttje, illetőleg helyettes által esz-
közlhető. A bányabíró-ság a végrehajtás teljesítéséről a megkereső törvényhatóságot a végrehajtási jelentésnek átküldése mellett azonnal tudósítandja, a jelentésnek másik példányát pedig az irattárba leteszi.

62. §. Akár rövid, akár rendes peruton megítélt követelések kielégítésére a bányai tisztjek és altisztjek fizetésének s a bányamunkások bérének, más vagyон bínya esetében egyszerre csak egy harmadrésze jelöltethetik ki. A bányamivelésre szükséges gépek s egyéb

műeszközök bánya nélkül, birói lefoglalás alá külön nem vétethetnek.

15-ik cikk: A felszámításról.

63. §. Perbeli felszámítások (Liquidatiók) nem külön periratokban, hanem a per érdemével együtt a rendes perekre nézve meghatározott szóváltásokkal bevégezendők.

64. §. Oly perekben, hol a felszámításra 15 napnál hosszabb idő kívántatik: a szokolt határidő kiterjesztése, ha kéretnek, sem egyik, sem másik félnek meg nem tagadtathatik.

65. §. A határidő elhalasztása megengedett akkor is, midőn a számolási kérdések a szavatos és szavatolt között forognak fenn.

66. §. Ha pedig a felszámítás a végrehajtás idejére hagyatott fenn, vagy szüksége különben is a végrehajtás alatt fejlődnek ki: a végrehajtó bíróság ez esetben tárgyalást rendel, minek folytán előlött a bányaszék külön fogja végzését kimondani.

16-dik cikk: A betáblázásról és törvényes foganatjáról.

67. §. Bányatelekkönyvezett egész birtoktestekre s az általános osztrák bányatörvény

135. §. értelembeli részbirtokra, az 1840. 21. t. cz. szelleméhez képest, csak az illető kerületi bányakapitányságnál, mint bányabiróságnál, zálog- és elsőbbségi jogokat, a köztörvény szabta módon betábláztatni lehet.

*17-ik cikk: A bányaszéki könyvek
különféle nemeiről.*

68. §. Az ülési jegyzőkönyvön kívül a bányabiróságok még a következő tiszti könyveket vezetendik:

a) ítéletkönyvet, hova ugy a rendes valamint a bányabiróság által végzendő szóbeli sommás perekben hozott végitéletek és végzések iktatandók;

b) szerződvény-könyv, s ide bányajogokat és birtokokat illető minden szerződések, kötések, vevések, eladások, átruházások, barátságos egyezések, pöralkuk, végrendeletek és érdemdíjazások egész kiterjedésökben fognak bejegyeztetni;

c) bányatelek könyv (Bergbuch) melybe minden bánya-társutat állapota, az adományozott bányák s más báyanemű tárgyak s járulékok neve, fekvése, minősége s tartozéka, ugy szinte adományoztatási s illetőleg engedélyeztetési adatai, birtoklási változások, továbbá, az abban az ált. osztr. bányatörvény 135. §-a értelmében részesülő közbirtokosok fő- és mellék nevei, s polgári állapotuk, és valamint az egész bányabirtokra,

ugy az. ált. osztr. törv. 135. §-a értelembeli részbirtokra intézett mindennemű zálog- és elsőbbségi jogok bekebleztetése beiktatandó;

d) föld- és mérés könyv, (Grund- und Feldmessbuch) hova a bányatelek körül végbevitt minden földszinti, vagy alatti határkitűzések, a határjelek fekvése és birói áthelyezése, biróilag elhatározott bányatelki kölcsönös átlyukasztások — és végre külön határokkal megkülönböztetett bányatelkek birói megegyezéssel történt egyesítése, illetőleg pedig mindezen tárgyakról a bányabíró és kiküldött társai által tett hivatalos jelentések fognak beiktattatni.

69. §. A telek-, föld- és mérés könyvekből folyamodványilag kért kivonatokat, a bányabíróság 8 nap alatt kiszolgáltatni tartozik.

18-dik cikk: A levéltárról és levélmásolatokról.

70. §. A bányakapitányságok kötelesek lesznek, nemcsak a bírósági és hivatalos okiratok bejegyzésében, letett hitők szerint eljárni s minden bejegyzendőket, a szavak vagy értelem legkisebb változtatása vagy módosítása nélkül a bányaszéki illetőleg pedig hivatalos könyvekbe iktatni, hanem egyzersmind a hitőkre bízott s jövőre is a bányaszéki levéltárakba leteendő s pontosan lajstromozandó irományokat jelesül pedig a

jegyző- és egyéb hivatalos könyveket épségben, lelkiismeretesen, hűségesen és sértetlenül megtartani és megőrizni.

71. §. A bányaszékek levéltáraikban tállató minden irományokat, kivéven azokat, melyek magát a hivatalt érdeklik, vagy magánosok által egyedül őrizetre tétettek le, — minden folyamodónak, — azonban csak a bányaszék rendes ülésében fölveendő írásbeli esedezésekre, vagy látozott másolatban, vagy ha kívántatnék, hiteles alakban, minden nehézség nélkül kiadni tartoznak.

72. §. Továbbá a bányát s járulékait bármi tekintetben érdeklő földszinti s alatti térképeket és rajzokat, minden jogkizárás megelőzése végett, a bányaszék és az érdekelt fél pecsétje alatt őrizni kötelesek levén: ezeket egyedül az illető bánya tetteleges birtokosainak folyamodására adják ki.

VIII.

VEGYESEK. *)

A) Az ügyvédkezés ideiglenes szabályozása.

1. §. Mind azok, kik 1849. év előtt ügyvédi oklevelet nyertek, ha az ügyködéstől birói ítélet által meg nem fosztattak: az ügyvédség gyakorlatában ezentul nem gátoltathatnak.

2. §. Ügyvédek, kik ügyvédi jogosultságukat a legközelebb lefolyt 11 év alatt nyerték, miután a királyi tábla hatósága ismét az egész országra kiterjed: oklevelüket a királyi tábla által megújítani, és ha a hazai törvényekből kellőleg megvizsgálva nem volnának, ezekből pótló vizsgálatot tenni tartoznak.

3. §. Azok, kik ugyanezen időszak alatt ügyvédi vizsgálatot tettek ugyan, de ügyvédi jogosultságot nem nyertek, ha az utóbbit elnyerni kívánják, az ügyvédi oklevél kiadásáért a királyi táblához folyamodni, és előtte szükség esetén a 2-ik pontban említett pótvizsgálatot letenni köteleztetnek.

*) Az értekezletnek az árva-ügyekre vonatkozó javaslatai lásd a végén.

4. §. Azon végzett jogászokra nézve, kik az elméleti jogtudományi vizsgálatokat letevén, jelenleg legalább kétévi ügyvédi, vagy törvénykezési gyakorlatban állanak, valamint azon jogászokat illetőleg is, kik a jog-tanfolyamot elvégezték, és vizsgálatot nem tettek ugyan, de több évi ügyvédi vagy törvénykezési gyakorlat által a jogbani jártaságukat igazolhatják, a királyi tábla fogja esetről esetre meghatározni, valjon az ügyvédi vizsgálathoz közvetlenül bocsáttathatnak-e, avagy mily föltételeket kellend még pótlólag teljesíteniök?

5. §. Az ügyvédség elnyerése ezentul a fenebb elősorolt eseteken kívül, következő föltételekhez köttetik:

a) hogy az ügyvédjelölt a jogtudományok, és különösen a hazai törvények tanulását kellőleg bevégezte;

b) ezekből az előszabott elmélet- vizsgálatokat sikeresen kiállotta; azontúl

c) két évi joggyakorlatot hitelesen kimutatni képes legyen; végre ennek eltelte után

d) az ügyvédi vizsgálatot a királyi tábla előtt sikerrel letegye.

6. §. A főtörvényszékek kerületei megszüntetvén, az ügyvédek hatásköre az egész országra és kapcsolt részeire kiterjedt.

7. §. Az ügyvédi meghatalmazványok tekintetében, az 1840. 15. törv. czikk II-ik részének 217-ik §-a, a polgári perekre is kiterjesztetik.

B) Közjegyzőség megszüntetése.

8. §. A hiteles helyek iránt a hazai törvények intézkedvén, és ezek, úgy a visszaállított törvényhatóságok által levén a magyar törvények értelmében a közjegyzők fennmaradó teendői végezendők, a közjegyzői hivatal ezennel megszüntetik.

9. §. A közjegyzőknél letett okiratok, és hivatalos eljárásaikról készült irataik, jegyzőkönyveikkel együtt az ujonnan felállítandó azon első bíróságu törvényszéknek lesznek sorjegyzék mellett átadandók, melynek területén működtek.

Függelék.

*az ideiglenes Törvénykezési Szabályokhoz, vagy
az országbirói értekezletek javaslataihoz.*

I.

Az árvaügyekbeni javaslat.

Az albizottmány a nagyméltóságú országbirói tanácskozmány által a folyó évi boldogasszonyhava 24 ik napján tartott ülésében már előlegesen megállapított azon elvből indulva ki, miszerint a magyar törvények, a mennyiben ez a magánjogi viszonyok megzavarása nélkül lehetséges, visszaállítandók, azon véleményt terjeszti elő: hogy miután a magyar törvények jelesen a hármaskönyv 1-ső része 111 — 132-ik czimei, az 1655-ik évi 24-ik, 1750-ik évi 68-ik és 1764-ik évi 26-ik törvényczikkely által, az árváknak úgy személyeikről, mint vagyonaik biztosításáról kellően gondoskodva van, a magyar törvények a magánjogi viszonyok legkisebb megzavarása nélkül visszaállíthatók, mely vélemény támogatására következő okok is szolgálnak:

1.

Mert az önkormányzat elve az országra nézve már nemcsak Ő Felsége által legkegyelmesebben kimondva, de tetteleg is visszaállítva lévén, miután a hazai törvények és a törvényerejű törvényes gyakorlat által az árvaügyekbeni intézkedésre a megye és városi hatóságok lennének feljogosítva, ha az árvák vagyona és személye fölötti fölügyelete, azok iránti intézkedés és kezelés, mint a helyhatóságoknak egyik legföltettebb s legfontosabb joga és kötelessége, kivált már a dolgok mostani állásában, mikor több város és megye az árvák ügyében tetteleg is rendelkezett a hatóságoknak megtagadtatnék, — ez nemcsak a különben is féltékeny hangulatu törvényhatóságoknál bizalmatlanságra szolgáltatna okot, de ebből számtalan jogsérelmek és viszályok erednének, melyek az árvaügyekre káros és veszélyes hatást gyakorolnának.

2.

A magyar törvények visszaállítását és az árvák ügyeinek a megyei és városi hatóságoknak mielőbb leendő átengedését azon körülmény is javasolja, mert az 1848-ik évi XI. törvényczikk 5. §-a is a földesuri hatóságnak megszüntetésével az árvák ügyei fölötti intézkedést egyenesen a megyei hatóságokra ruházza.

3.

Részletes intézkedések, különösen a gyámok fölállítása, az árvák neveltetése, azok vagyonainak összeírása, követeléseik mikénti biztosítása, az ingatlan birtokaik bérbeadása a gyámok jutalmazása, a vagyontalan árvák, lelénczek, elmeháborodottak, s egyáltalában a gondnokság alá helyezni kellett egyének iránti czélszerű rendelkezések tárgyában, a különben igen kívánatos egyforma eljárás tekintetéből sem tartja ezen albizottmány tanácsosnak, szabályok felállításába bocsátkozni, nemcsak azért, mert ezen jogok és kötelességek ugy a visszaállítandó magyar törvények, a törvényerejű törvényes gyakorlat, mint az 1848-ik évi XI. törvényczikk 5-ik §-a szerint is, egyenesen a hatóságokat illetik, — nemcsak azért, mert ezek iránt a helyi viszonyoknak mindenestre tekintetbe kellene vétetniök, — de azért sem, mert a megyei és városi hatóságok a kezelésök alatt levő árvavagyonra nézve felelősek lévén, a felelősség eszméje magában foglalja azon elvet, miszerint a kezelést illető intézkedésekre nézve a hatóságoknak a törvény korlátai között szabad kéz engedtessek, annál inkább pedig, mert ezen albizottmány akkép van meggyőződve hogy az eddigi magyar törvények oltalma alatt, a különben is a magyar törvények szerint fenálló felsőbbbségi felügyelet mellett, az árvák ügye semmi veszélynek kitéve nincs, s ha mégis jövőre nézve általános szabályok fölállítása

czélszerűnek látszanék is, tanácsosabb jelen viszonyok között a jövő s rövid hónapok alatt kilátásban levő országgyűlés rendelkezését bevárni, mint az önkormányzat terébe a felelősség eszméjével megnem egyezőleg belevágni.

4.

Az albizottmányi azon vélemény támogatására, miszerint részletes intézkedések fölállításába való bebocsátkozást nem látja helyén, az albizottmány megjegyzendőnek találja, hogy köztudomás szerint az árvaügyek és pénzek jelenlegi kezelési rendszere Magyarországon nemcsak rokonszenvvel nem találkozott; sőt az ellen közelégületlenség nyilvánult, annyira, hogy mai napig vannak helyek, hol ezen rendszer az ellenzés miatt fogamatba nem vétethetett; — az elégületlenség indokolva látszik lenni, a régi és a jelenlegi kezelési mód előnyei és hátrányai fölemlítés által ugyanis az

1851-ik évi augusztus 1-én a cs. kir. helytartóság hirdetménye, továbbá 1853-ik évi május 17-én a magas cs. kir. igazságügyi ministeriumnak a belügyminiszteriummal egyetértőleg kiadott rendelvénye, — az 1858-ik évi november 9-én kelt császári rendelvény által fölállított járási árvabizottmányok, — úgy az árvavagyonnak pénztári, és összesített kezelése által a régi árvaügy-kezelés lényegében megváltoztattatott. E rendszernek lehetnek jó oldalai, de vannak hátrányai is; — töb-

beket nem említve, csak azt, hogy minden egyes szolgabírói kerületben egy jogtudorból, számtudóból, pénztárnokból s ellenőrből, több vagy kevesebb írnok vagy díjnokokból felállított árvabizottmányok fizetése, az ezek részére szükséges hivatali helyiségek bérlete által az egyes községek nagy költségekkel lettek terheltetve; továbbá, hogy az árvabizottmányoknál hetenkint tartatni szokott ülésekben, a járásból négy községi bizalmi tagok, sokszor távolabb helyekről, sok idővesztéssel és saját költségeken tartoznak megjelenni: végre az árvapénztárakból kölcsönt venni kívánó lakosok a távolabbi kerületi székhelyre mindig csak nagy költséggel, és gyakran siker nélkül voltak kénytelenek fáradozni.

Ellenben az 1848-ik évet megelőző időben, és még annak utána is egész 1853-ik évig a vagyonosabb árvák javai törvényes és természetes, — végrendeleti, csupán törvényszerű, vagy rendelt gyámság avagy gondviselőiségek által, — a kevésbé vagyonos árvák vagyona pedig az egyes községek által akkép kezeltettek, miszerint számadási teher mellett árvák atya szabadon választott, — ki a számadások vitelénél a községi jegyző segédelmével élt, a községre ebből legkisebb terheltetés sem járt, mert a kezelési költség a száz forint után fizetett hatos kamat egy hatodrészből kikerült, — emellett az árvák pénztára minden községben, mint megannyi hitelintézetet képezett, honnan a községi lakosok a kellő biztosíték

kimutatása mellett, fáradság és nagyobb költség nélkül kölcsönt nyerhettek, azonkívül az árvatári adósok állásának ismerete, minden károsodást is elhárított, — ezeknél fogva a községnek ezen kezelési mód azért is előnyre szolgált, mert a közséгий jegyző az árvapénztártól is nyervén a hatodik kamatból némi osztalékot, a jegyzői fizetés ezáltal könnyítve volt, és miután a régi magyar törvények visszaállítása által, a száztól hatos kamatvétel is megengedettnek, a jövőre is könnyítettetni fogna.

E tekintetek egybevetése után ezen albizottmány azon nézetben van, hogy miután az árvavagyon régi kezelési rendszere a megyei és közséгий öngazgatás elveivel mindenesetre sokkal öszhangzóbb és a megyék és községek ezáltal kevésbé terhelvék, a hatóságok által nyilvánított azon ohajtás teljesítése, miszerint az árvák vagyona és ügyei fölötti rendelkezés az előbbeni állapotba visszahelyeztessék, az egész országban rokonszenvre találland, — a hatóságoknak egyébaránt ugy a régibbi törvények, mint az 1848-dik évi XI. törvenyczikk 5-ik §. szerint szabadságokban állván, ha a jelen kezelési rendszert a helyi viszonyokhoz képest magukra nézve előnyösebbnek tartanak, azt felügyeletük alatt továbbra is fentartani.

5.

Ezen albizottmányi véleménynél fogva mielőbb kimondandó lenne, hogy az árvaügy

tekintetében, az előbbeni állapot visszaállítatik, — a fenálló árvabizottmányok az árvaügyeket átadni a hatóságok pedig azokat átvenni kötelesek, az egyforma eljárás tekintetéből a következő átmeneti szabályok lennének az albizottmány véleménye szerint megállapítandók:

a) az árvabizottmányoknak és adóhivataloknak a legfelsőbb helyről a lehető legrövidebb határidő tüzetnék ki, mely idő alatt az addig vezetett és vezetendő számadások berekeszteszenek, hogy azon határidő elérkeztével az árvaügyek és vagyonok azonnal átvétethessenek.

b) az árvabizottmányok és adóhivatalok utasíttatnának, hogy a számadások befejezésével egyszersmind az 1851-iki augusztus 9-én kelt rendelet szerint, 1-ór minden árva cselekvő és szenvedő állapota kimutatását, 2-ór az adósok nevei, tartozások, kamatfizetések magában foglaló kimutatását, 3-ór az árvapénztár állása mérlegét, ugymint az az átvételkor történt, az előirt minták szerint készítsék el.

c) a számadási könyvek, az azokhoz tartozó okiratok, bérleti vagy egyéb szerződések, egyességek, kötelezőlevelek, jegyzék mellett lesznek akkép átadandók, hogy az átadási okiratokban az egész árvaügy állása, valamint az átadott pénzmennyiség, úgy a pénznem a státus vagy urbéri kötelezők, azok szelvényei, drágaságok sat. bevezetve legyenek, valamint az is, hogy azok mely árvákat illetik.

d) A megye vagy városi bizottmányok az árvaügyek vagyona átvételére két bizottmányi

tagot, számvévőt, tisztí ügyészt, szolgabíró és esküdtet küldenének ki, kik a kiküldetési végzést az árvabizottmánynak vagy adóhivatalnak kézbesítvén, azok az átadást minden vonakodás nélkül teljesíteni kötelesek.

e) Az átadási okiratok egy példánya az összes aláírásokkal ellátva, az átadó árvabizottmánynak vagy adóhivatalnak, egy példánya az átvevő hatósági küldöttségnek, egy példánya a felsőbb hatóságnak át- és beadandók; az átadási okiratokban az előfordulható nehézségek és észrevételek feljegyzendők.

f) A multa nézve a számadások az eddigi gyakorlatban volt szokás szerint megvizsgálatandók, a számadásokból kideríthető károkért és hiányokért az átadó hivatalok felelősek.

6.

Miután az 1848. évi IX. törvénycikk 4-ik §. által a megszüntetett uri t. hatóságok teendői az 1848. évi törvénycikk 5. §. által a nememesi árvák ügyei is a megyei hatóságra lettek ruházva, mivel ezáltal a megyék teendői igen megsaporodtak, az albizottmány azon előbbeni szokást — miszerint az árvaszékek a megyei egyik alispán elnöklete alatt az erre meghívott táblabírák, középponti fő-szolgabíró és esküdtje, egy jegyző, és egy tisztügyvéd közreműködésével, az időszaki közgyűléseket megelőző hetekben rendszerint négyszer tarták üléseiket, — megváltoztatni s állandó árvaszékek felállítását javasolja; ennek folytán,

7.

A megyei hatóságoknak az albizottmány megengedendőnek vélné, hogy rendszeresített fizetés mellett, állandó árvaörvényszéket alakítsanak, mely állana: egy elnökből, nagyobb megyékben 8, kisebb megyékben 6 rendes ülnökből, szolgabíró- és esküdttől, egy tiszti ügyvédből és jegyzőtől, kik szabad választás útján választatnának.

8.

Az árvaszéki ülnökök, mint rendes előadók terjesztenék elő az árvaügyeket; a jegyző egyedül a jegyzőkönyveket vezetné.

9.

Az árvaszék hatósága részint politikai, részint bírói lévén, az első alakban az elnökön kívül három, a másodikban nagyobb megyékben hat, kisebb megyékben négy ülnöknek, szolgabírónak és esküdtnak okvetlen jelen kell lenni.

Pesten, böjtelőhó 9. 1861.

B. Prónay Albert s. k.

B. Eötvös József s. k.

Ambrus Mihály s. k.

Sárközy Kázmér s. k.

Hubay József s. k.

Kapczy Tamás s. k.

II.

Az árvaügyekbeni intézkedésekről.

A magyar kir. helytartótanácsnak 23,474. számú körlevele az összes törvényhatóságokhoz.

Ő cs. apostoli királyi Felsége f. évi márczius 31-ről, 4284. sz. a. kelt legfelsőbb határozványával legkegyelmesebben megengedni méltóztatván, hogy Magyarországbán az árvák és gondnokság alatt állók személyei fölötti felügyelést, valamint azok vagyonának kezelését és az erre szükséges felvigyázatot illetőleg az 1848. év előtt létezett törvényes gyakorlat ismét visszaállitassék, erről e megye közönsége azon megjegyzéssel tudossittatik: hogy az árvák és gondnokság alatt álló vagyonának átvételére nézve az ide mellékelt utasításban körülirt átmeneti szabályok zsinórmértékül szolgálандnak, és hogy az átadás pillanatától kezdve az összes vagyonérti jóállás az átvevő hatóság összes közönségére háramland, — miért is az eddig a cs. k. adóhivalknál létezett vagyon mindaddig ezen hivataloknak őrizete alatt maradand, mig az átvevő hatóságok az átveendő vagyon biztos kezelése iránt akár egész községeknek, akár

egyes gyámoknak és gondnokoknak leendő átadása által véglegesen nem intézkedendnek.

Minthogy pedig az 1848. évi IX. törvény-czikk 4. szakasza által a megszüntetett uri törvényhatóságok teendői, és az 1848. évi XI. t. cz. 5. sz. által a nemnemesi árvák ügyei is a megyehatóságra lettek ruházva, ezáltal a megyék teendői igen megsaporodtak, és az előbbeni szokás, mely szerint az árvaszékek a megye egyik alispánjának elnöklete alatt az erre meghívott táblabírák, középponti főszolgabíró és esküdtje, egy jegyző és egy tiszti ügyvéd közreműködésével az időszakgyűléseket megelőző hetekben rendszerint négyszer tarták üléseiket, nem tartatik elegendőnek és fentarthatónak; e tekintetben azonban állandó törvényes intézkedések 'szüksége forogván fenn, melyek csak törvényhozás útján jöhetnek létre, addig is e megye közönségére bízatik, hogy az árvák ügyei fölötti kellő legközelebbi felügyelet, s annak rendes kezelését czélszerű ideiglenes intézkedések mellett vegye eszközzésbe, az összes árvavagyonról felelőség, törvényhozás útján keletkezendő határozatig, a megye összes közönségét illetvén. Kelt Budán, a m. kir. helytartótanács 1861. Szent-György hó 21-én tartott tanácsüléséből.

B. Sennye y Pál m. k.

mánynak vagy adóhivatalnak, egy példánya az átvevő hatósági küldöttségnek, egy példánya a felsőbb hatóságnak át- és beadandók, az átadási okiratokban az előfordulható nehézségek és észrevételek feljegyzendőek, az árva-vagyon biztosítása iránt addig is, míg az árvaszék rendelkezendik, az átvevő küldöttség felelős.

g) A multa nézve a számadások az eddig gyakorlatban volt szokás szerint megvizsgálatandók, a számadásokból kideríthető károkért és hiányokért az illetők felelősek.

Kelt Budán, 1861. Szent-György hó 24-én

Báró Sennye y Pál m. k.

IV.

Országbirói körlevél az összes törvényhatóságokhoz.

A nmgm m. kir. kuria mai nap tartott teljes vegyes ülésében határozatilag ünnepélyesen kijelentette, miszerint az országbirói értekezlet által ideiglenesen javaslatba hozott törvénykezési szabályokat, miután azok Ó cs. kir. Felsége által legkegyelmesebben helybenhagyatván, az országgyűlés képviselő-háznak f. é. Szent-Iván hava 22-én és a főrendi háznak f. é. Szent-Jakab hava 1-én hozott egybehangzó határozataiban ideiglenes kisegítő gyanánt használhatóknak kimondattak, — addig, míg az alkotmányos törvényhozás másképp nem rendelkezik, azonnal mindenemű törvényes eljárásaiban állandó zsinórmértékül követendi.

Midőn ezen határozatról a t. kerület, (vármegye, város) községét f. é. Boldogasszony hava 31-én és Szent-György hava 30-án 150. és 855. számok alatt kelt leveleim kapcsában tudomás és mihez tartás végett értesiteném, boldognak érzem magamat, hogy a Mindenható elérnem engedte azon időpontot, melyben annyi viszontagság után

végre lehetővé vált a hazai igazságszolgáltatást a törvény előtti egyenlőség magas elvének megsértése, a lefolyt 12 év alatt támadt új jog- és birtokviszonyok megzavarása, a közhitel megrendítése, és a jogfolytonosság megszakadása nélkül alkotmányos alapokra visszavezetni.

Minek következtében a t. közönségnek hivatalos használata végett egyelőre mellékelve megküldeni kívántam, az országbirói értekezlet munkálatának több hivatalos kiadásban megjelent példányát; azonkívül pedig egy aláírással és szokott hivatalos pecsétemmel ellátott ilyen példányt pótlólag megküldeni fogván.

Ki is többnyire hazafiúi üdvözetem ki-jelentése mellett maradok.

A tisztelt közönségnek
Pest, 1861. évi Szent-Jakab hava 23-án.

kész köteles szolgálja
Gróf Apponyi György m. k.

TARTALOM.

I.

POLGÁRI MAGÁNJOG.

A) Anyagi rész.

Öröklési rend	3
A végrendelet külső kellékei	4
Végrendelkezési jog	5
Végrendelet nélküli öröklés	6
Közszerzeményi jog	7
Hitvestársi öröklés (successio conjugalis)	7
Özvegyi öröklés (successio vidualis)	8
Özvegyi jog (jus viduale)	8
A szent korona öröklése	8
Vegyes intézkedések	8

B) Alaki rész.

I. Fejezet. A bíróságok szervezése	10
II. Fejezet. Birói illetőség:	
a) Személyes keresetekben	12
b) Birtok-perekben	13
c) Városi bíróság	13
d) A jász- és künkerületek bíróságai	14
e) A kerületi táblák illetősége	14
f) Katonák fölötti biráskodás	14
g) Alispáni illetőség	14
h) Főlebbviteli bíróságok	15
i) Biróküldés (delegatio)	16
III. Fejezet. Az eljárás nemei	16
IV. — Sommás szóbeli perek	17
V. — Rendes szóbeli perek	19
VI. — Rendes írásbeli perek	20
VII. — A beavatkozásról a rendes perek mindkét nemében	23
VIII. — A szavatosságról a rendes perek mindkét nemében	24

IX. Fejezet. Közös szabályok a rendes perek mindkét nemében	25
X. — Semmiségi esetek a perek mindannyi nemére nézve	29
XI. — A végrehajtásról	31
XII. — A telekkönyvről	40
XIII. — Az elvesztett okiratok körüli eljárás	43
XIV. — Eljárás az öröklés körül	44
XV. — Átmeneti intézkedések	48

II.

Bűnvádi eljárás	49
---------------------------	----

III.

Váltótörvény	53
------------------------	----

IV.

Csődtörvény	56
-----------------------	----

KÜLÖNÖS HATÁROZATOK.

A) A betáblázással terhelt ingatlan javakra nézve	62
B) A zálogjoggal terhelt ingó javakra nézve	64
C) A bányatörv. hatóság alá tartozó vagyona nézve	65
D) A többi hitelezőknek az általános csődtömegből leendő kielégítésére nézve	66
Az első osztályba tartoznak	66
A második osztályba tartoznak	68
A harmadik osztályba tartoznak	69

V.

Kereskedelmi, fuvarozási és vásári törvények	72
--	----

VI.

Urbéri földtehermentesítési arányossági és mezeli rendőrségi ügyek	73
--	----

VII.

B Á N Y A Ü G Y .

I. Fejezet. A köszénről	74
II. — A bányabíróságokról	76
III. — A bányai bíróság hatóságáról	78
IV. — Bányai és bányászati tárgyakat illető jogról	80

1-ső czikk	A vidéki rendszabályokról	80
2-dik —	Az elévülésről	81
3-dik —	A szerződésekről	81
4-dik —	A haszonbérletekről	82
5-dik —	A bányai örökségekről, azok össze- írásáról és lelettárról	82
6-dik —	Az árvák és gyámság alatt létezők jogainak kezeléséről	83
7-dik —	Örökségben kapott bányai s bányá- szati tárgyak felosztása módjáról	85
V. Fejezet.	A közönséges törvénytől eltérő bá- nyai törvénykezés :	86
8-dik czikk.	A bányabíró eljárásáról	86
9-dik —	A bánya-átlyukasztási eljárásról	88
10-dik —	Régi adományozásokból támadt pe- rek elintézési módjáról	90
11-dik —	A perbeli és peren kívüli szemléről	91
12-dik —	Földszinti s alatti károk becsléséről	93
13-dik —	A birói zárról	93
14-dik —	A végrehajtásról	95
15-dik —	A felszámításról	96
16-dik —	A betáblázásról és törvényes foga- natjáról	96
17-dik —	A bányászéki könyvek különféle nemeiről	97
18-dik —	A levéltárról és levélmásolatokról	98

VII.

VEGYESEK.

A)	Az ügyvédkezés ideiglenes szabályozása	100
B)	Közjegyzőség megszüntetése	102

FÜGGELÉK.

I.	Az árvaügyekbeni javaslat	103
II.	Az árvaügyekbeni intézkedésekről	112
III.	Utasítás az árvavagyonok átadása tárgyában	114
IV.	Országbirói körlevél az összes törvényható- ságokhoz.	117